УКРАЇНСЬКИЙ ІРИС

ЩОРІЧНИЙ БЮЛЕТЕНЬ
УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ІРИСУ
(УСІ)

2013/14 рік

МАЙБУТТЯ
(MAIBUTTIA),
Світлана Яковчук, 2014, ТВ

НЕБЕСНА ГОРЛИЦЯ
(NEBESNA HORLYTSIA)
Світлана Яковчук, 2014, ТВ

НІЧНА ВЕРВЕЧКА ЗЕБР
(NICHNA VERVECHKA ZEBR),
Володимир Яковчук, 2014, ТВ

ПТАХИ ТЕРНОВИХ КУЩІВ
(PTAKHY TERNOVYKH KUSCHCHIV)
Ігор Хорош, 2014, ТВ

В ОБЕРЕГАХ БЕРІЗ
(V OBEREHAKH BERIZ)
Ігор Хорош, 2014, ТВ

МРІЙНИЦЯ ВЕСНА
(MRIINYTSIA VESNA),
Володимир Яковчук, 2014, ТВ

ДАВНЯ КАЗКА
(DAVNIA KAZKA)
Алла Черногуз, 2014, ТВ

СЕРПАНОК
(SERPANOK)
Алла Черногуз, 2010, SDB

На обкладинці:
КРИЛА ТИТАНА
(KRYLA TYTANA)
Геннадій Мамченко ,
2014, ТВ

Лауреат IV Всеукраїнської виставки Високих борідкових ірисів у номінації "Кращий сорт пліката, люміната"

СОНАТА БУЗКУ
(SONATA BUZKU) Борис Правдивий,
R. 2004, ТВ

ШАРАДА
(SHARADA) Борис Правдивий,
R. 2012, ТВ

www.irisua.org

УКРАЇНСЬКИЙ ІРИС

ЩОРІЧНИЙ БЮЛЕТЕНЬ
УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ІРИСУ

ВИДАЄТЬСЯ З 2012 РОКУ

ВИПУСК №3

Київ 2014

УКРАЇНСЬКА СПІЛКА ІРИСУ

УСІ є неприбутковою організацією, яка була заснована 20 березня 2010 року у Києві за ініціативи провідних ірисівників України і офіційно зареєстрована 14 липня 2010 року в установленому законом порядку

ПРАВЛІННЯ УСІ

Голова правління: Черногуз Алла Михайлівна
02094, м. Київ, а/с 35; alla_iris@voliacable.com

Заступник голови правління: Буйдін Юрій Валерійович
01014, м. Київ, вул. Тімірязєвська, 1; irisua@ukr.net

Виконавчий директор: Монако Олександр Гаврилович
03027, Київ-27, а/с 10; info@monakoirisgarden.com

Офіційний сайт:	www.irisua.org
Електронна пошта УСІ:	irisua@ukr.net
Телефон правління УСІ:	(050) 281-35-83

На сьогодні до складу УСІ входить 50 членів із різних областей України та 2 колективні члени

ЗМІСТ CONTENTS

Вступне слово 7
Opening Address

Звернення до колег (*А. Черногуз*) 8
Address to Colleagues (A. Chernoguz)

Реєстрація в AIS у 2013 році сортів, створених членами Української Спілки Ірису (*І. Хорош*) 11
New cultivars of Ukrainian Iris Society Members registered by AIS in 2013 (I. Khorosh)

III Офіційний симпозіум УСІ із популярності сортів SDB та MDB ірисів 15
Most popular SDB and MDB Irises – Third official UIS symposium

III Офіційний симпозіум УСІ із популярності сортів TB ірисів 17
Most popular TB Irises – Third official UIS symposium

Симпозіум РОІ із популярності сортів SDB та TB у 2013 році 19
Most popular SDB and TB Irises – RIS symposium 2013

Симпозіум AIS із популярності сортів Високих Борідкових ірисів у 2013 році 21
Most popular TB Irises AIS symposium 2013

Нагороди AIS у 2013 році 22
AIS Awards 2013

IV Всеукраїнська виставка Високих Борідкових ірисів – 2013 (*Ю. Буйдін*) 23
Third Ukrainian Iris Show 2013 (Yu. Buidin)

Там було напрочуд файно або спогади про III З'їзд УСІ (*Юлія Дорошенко)* 28
There was incredibly amazing or memories about the 3rd congress of the UIS (Yulia Doroshenko)

Довідник ірисівника 30
Ботанічні класифікації та видовий склад роду *Iris* L. в Україні (*Ю. Буйдін*)
Botanical classification and species assortment of genus *Iris* in Ukraine (Yu. Buidin)

Фото до опублікованих статей 39
Photos to the Articles

Іноді не вдаються навіть найбільш ретельно продумані плани... Нотатки з гібридизації (Б. Блайз) 51
Sometimes, even with the best of intentions, plans do not always work out as hoped...Iris Hybridizing Notes. (Barry Blyth)

Про організацію селекційного процесу з ірисами в умовах приватного господарства (*Г. Мамченко*) 55
About the organization of selection process of irises under the conditions of private household. (H. Mamchenko)

Екзотичні незнайомці. Дещо про Аріли та Арілбреди (*А. Черногуз*) 59
Exotic strangers. Something about arils and arilbreds (A. Chernoguz) 51
Культура Аріл і Арілбред ірисів *(Т. Уотерс)*
The culture of arils and arilbreds (T. Waters).

Іриси без кордонів. За пагорбами. Про з'їзд Спілки Сибірських та Видових Ірисів SIGNA... (*У. Плотнер*) 65
Irises without borders. Over the hill. About congress of the Society of Siberian and Species Irises (SIGNA)... (W. Plotner)

Ювілеї уславлених сортів 69
Двадцять років разом з нами *(І. Хорош)*
Anniversary of the Famous Cultivars. 20 years with us (I. Khorosh)

Квіти - її любов і життя, вона не могла жити інакше (Н.О. Мірошниченко – 100 років) (*І. Самойленко*) 70
Here love and life are flowers, she couldn't live in other way. (N.O. Miroshnychenko – 100 years) (I. Samoilenko)

Мистецька сторінка 76
Art page

Оголошення та реклама 77
Announcements and advertisements

© ЩОРІЧНИЙ БЮЛЕТЕНЬ
"УКРАЇНСЬКИЙ ІРИС"
УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ІРИСУ

Загальна редакція, макетування та верстка Юрій Буйдін

Редактор Ірина Мирончук
У матеріалах використано фото, зроблені
Б. Блайзом, Ю. Буйдіним, Г. Мамченком, У. Плотнером,
І. Хорошем А. Черногуз, С. та В. Яковчук

Відповідальність за зміст та достовірність наданих матеріалів несуть їх автори

У випадку копіювання чи передруку матеріалів, посилання на публікацію є обов'язковим

Вступне слово

Шановні друзі!

Вітаємо вас на сторінках нашого бюлетеня, щорічний випуск якого вже втретє представляє Українська Спілка Ірису.

Маємо надію, що попередні збірки були для вас цікавими і корисними. Нагадуємо вам, що ми завжди раді вислухати конструктивні зауваження, врахувати доречні поради та виправити прикрі недоліки.

Як ви вже знаєте, одним із основних завдань Української Спілки Ірису разом із поширенням в Україні культури ірису як такої, є всебічне сприяння розвитку гібридизації в Україні та розповсюдження сортів вітчизняної селекції. І цей бюлетень, в першу чергу, покликаний стати джерелом інформації про доробок вітчизняних гібридизаторів для широкого кола ірисівників.

Дякуємо всім, хто долучається до створення цих випусків бюлетеня. Вони увібрали в себе багаторічний досвід не тільки українських колекціонерів і гібридизаторів ірисів але і "метрів" світової селекції ірисів.

Що ви побачите у цьогорічному бюлетені? По-перше, тут надруковано перелік сортів ірисів, зареєстрованих членами УСІ у 2013 році. Така інформація є ексклюзивною і ніде в іншому місці на сьогодні ви її не побачите. Вперше буде репрезентовано дві рубрики "Екзотичні незнайомці" - про види і садові групи ірисів не характерні для вирощування в Україні та "Іриси без кордонів" - в якій висвітлюється інформація про розвиток ірисівництва в світі.

Також вашій увазі представлено інформацію з традиційних вже рубрик "Довідник ірисівника", "Ювілеї уславлених сортів", "Наші ювіляри" та "Мистецька сторінка"; будуть наведені результати щорічного опитування членів спілки (Симпозіумів) із популярності сортів Високих та Карликових Борідкових ірисів, а також Симпозіумів Російської та Американської Спілок Ірисів, матеріали з досвіду вирощування і гібридизації ірисів в Україні, розповіді про досягнення світової селекції та про всі заходи, які пройшли під егідою УСІ у 2013 році.

Маємо надію, що ви отримаєте лише позитивні емоції і почерпнете корисну інформацію від перегляду чергової нашої збірки.

Редакційна колегія

Звернення до колег

Голова Правління УСІ
Черногуз Алла Михайлівна

Алла Черногуз (м. Київ)

Вітаю Вас, шановні колеги-ірисівники!

Промайнув черговий рік роботи нашої Спілки, ми перегорнули іще одну нову сторінку історії...

Перш за все, приємно відзначити, що наш колектив продовжує кількісно зростати, і на цей момент в списку маємо красиве число - 50 членів. Будемо докладати зусиль, щоб і надалі Спілка була осередком українського ірисівництва, осередком поширення знань про нашу улюблену квітку, будемо щедро ділитися своїми секретами вирощування ірисів.

Серед добрих справ, поряд із успішно проведеною в Києві черговою виставкою ірисів та надзвичайно гарно організованим з'їздом у Тернополі, слід відзначити і долучення багатьох наших колег до виконання статутних положень УСІ, а саме - поширення і розвитку, у першу чергу, українського ірисівництва. Що мається на увазі? Це закладення ірисарію в Умані з посадкового матеріалу люб'язно наданого членами Спілки, де висаджено виключно сорти вітчизняної селекції. І це тим знаменно, що у 2014 році виповнюється 100 років від дня народження Ніни Мірошниченко – людини, яка, власне, і поклала початок українській селекції ірису, чиє прізвище відоме не лише в Україні, сорти і сіянці якої в свій час користувалися величезним попитом серед любителів квітів. І сьогодні ще багато з них за декоративністю не поступаються сучасним сортам. Тому УСІ виступила з пропозицією присвятити закладання ірисарію вшануванню пам'яті Ніни Мірошниченко з встановленням пам'ятної таблички саме на ділянці, де висаджені її сорти. І це лише наш перший крок. У планах встановити нагороду за найкращий ірис української селекції – медаль Ніни Мірошниченко. Наша наступна виставка і з'їзд мають пройти під знаком вшанування пам'яті Ніни Мірошниченко.

Правління і надалі докладатиме всіх зусиль, щоб в Україні всюди квітували іриси. Майже кожен із членів УСІ займається благодійністю: надає посадковий матеріал для озеленення своїх міст, сіл і містечок. Ми це добре знаємо, хоча далеко не кожен про це нас повідомляє, вважаючи, що то є звичайна справа. Так, це і має стати звичайною справою для членів Спілки, але ж ця справа є доброю, а про добрі справи варто говорити.

Окремо хочу відзначити високий рівень організації з'їзду в Тернополі і подякувати всім, хто відгукнувся на запрошення, приїхав і відчув святкову атмосферу нашого зібрання, завдяки якому про нашу Спілку заговорили за межами України; нам почали по-доброму заздрити. Рівень наших заходів було піднято на високу планку завдяки величезній роботі, проведеній Ігорем Хорошем та його командою. У цьому напрямку хочеться працювати і далі, адже всі такі заходи згуртовують колектив, об'єднують Україну, знайомлячи нас із різними її куточками, з їх історією та культурою. У Тернополі було організовано чудову екскурсію історичною частиною міста і велику культурно-мистецьку програму. Сподіваємось, що надалі стане традицією під час проведення заходів УСІ по можливості організовувати оглядові екскурсії, ознайомлювати наших колег з природою та історією тих місцевостей, де розміщені сади іриси вників.

Поряд з цим, маємо ще багато справ, розпочатих і незакінчених. Дещо не встигли, дещо видається недосконалим. Дуже прикро, що роботою Спілки опікується лише Правління та ще декілька колег. Справа добровільна, але ж добровільна для всіх. Ми дякуємо всім членам нашої організації, хто відгукується на наші прохання і допомагає. Ми закликаємо активніше долучатись до справ Спілки, реагувати на запити Правління, зокрема щодо стану каталогів, вчасного надсилання листів Симпозіумів тощо. Ми зверталися до всіх членів Спілки з проханням долучитись до перевірки правильності назв сортів у своїх каталогах, але у результаті частина назв з української просто була перекладена англійською на свій розсуд. Ми маємо пам'ятати, що наша громадська організація покликана поширювати і розвивати культуру ірису, знання про іриси. Спілка не займається торгівлею посадковим матеріалом.

Хоча дехто, напевно, помилково вважає, що членство в УСІ дає зелене світло шаленому накручуванню цін і, подекуди, просто непорядності. Ми закликаємо наших колег пам'ятати про дотримання статутних вимог нашої Спілки. Не треба плутати членство в УСІ з бізнесовими інтересами (для цього існують об'єднання виробників посадкового матеріалу – можливо там краще себе будуть почувати деякі наші колеги). Ще раз підкреслюю, що УСІ не має і ніколи не буде мати нічого спільного з комерційною діяльністю і закликаю ірисівників не спекулювати членством в Спілці в своїй бізнесовій діяльності, а краще піднятися на висоту в очах своїх колег, зробивши гарний і грамотний сайт чи каталог. Тим самим ви долучаєте до культури ірисівництва всіх, хто матиме з вами справу, купуючи іриси.

Особливо ретельними слід бути нашим оригінаторам ірисів, записуючи назви своїх сортів, бо їх каталоги в цьому випадку є першоджерелами, і їх помилки потім «гуляють» полями і дачами. Варто більш прискіпливо підходити і до реєстрації культиварів, чітко виконуючи вимоги Міжнародного реєстратора – AIS. Якщо ми боремося за чистоту і сортність ірисів, що вирощуються в Україні, і якщо ми зібралися в один міцний і дружний колектив – давайте будемо неухильно дотримуватися тих вимог, яких дотримуються наші колеги закордоном, зокрема, просимо не включати в свої каталоги незареєстровані культивари, чиї б вони не були. Адже цим самим ви, шановні колеги, вносите повний безлад в світ ірисів.

Всі ці моменти, на яких я зупинилася, можна назвати робочими, адже вони свідчать про те, що наша діяльність не застигла на місці, що Спілка працює і розвивається. Є велика надія і впевненість на краще і в нашій організації, і в нашій Україні. Нам лишається працювати і прикрашати плодами нашої праці життя всіх громадян нашої великої і красивої держави, бо «не хлібом єдиним» живе людина. Тож зробимо квітучою нашу Україну, щоб у кожному її куточку розквітла «ірисова веселка»!

РЕЄСТРАЦІЯ В AIS У 2013 РОЦІ, СОРТІВ СТВОРЕНИХ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ІРИСУ

У минулому, 2013 році, 10 авторами – членами УСІ (Української Спілки Ірису) було зареєстровано 76 культиварів ірисів в AIS (Американській Спілці Ірису), яка є офіційним міжнародним реєстратором сортів ірисів. Вони належать до наступних класів:

TB – 45 культиварів; IB – 8 культиварів;
SDB – 18 культиварів; MDB – 5 культиварів.

У наведеному переліку подається наступна інформація: назва, прізвище оригінатора, клас, номер сіянця (якщо наявний), походження культивару.

АНГЕЛ ЛІНА/ANHEL LINA (С.Яковчук), SDB, сіянець 12-10113: (DANCING BUNNIES x PUMPIN IRON).

АННА КУІН ОФ ФРАНС / ANNA QUEEN OF FRANCE (І.Хорош), TB, сіянець IX-070224: (THORNBIRD X сіянець `Pliaska Sniezhynok`: (MESMERIZER x unknown)).

АННА ЯРОСЛАВНА/ANNA YAROSLAVNA (А.Черногуз), TB, сіянець 08162-11: (ROMANCER x SONIACHNI KLARNETY sib.) .

БЕРЕГ ЗАКОХАНИХ/BEREH ZAKOKHANYKH (С.Яковчук), IB, сіянець II-BB89WS: (WEBMASTER x STAGE LIGHT).

БОҐІНЯ АЛЬТИ / BOGINIA ALTY (М.Коноваленко), TB, сіянець 04/-06/09: (сіянець `Irinka`: (VANITY x MOY GIMENEY) X HIGHLAND GAMES).

БОЛОТІНКА/BOLOTINKA (С.Яковчук), SDB, сіянець 11-10914: (DANCING BUNNIES x PUMPIN IRON).

БОРИСОВЕ ПОЛЕ/BORYSOVE POLE (М.Коноваленко), TB, сіянець 02/5/06/9: (BIG SQUEEZE x YAROSLAV MUDRY).

БУЗЬКІ ПОРОГИ/BUZKI POROHY (М.Троїцький), TB, сіянець TTOO-22/3: (RIPPLING WATERS x QUEEN OF ANGELS).

В ОБЕРЕГАХ БЕРІЗ / V OBEREHAKH BERIZ (І.Хорош), TB, сіянець IX -084722: (COFFEE WHISPERS x PRYVIT Z UKRAYINY).

В ТЕНЕТАХ ЩАСТЯ/V TENETAKH SHCHASTIA (С.Яковчук), SDB, сіянець 12-11A: (WIDE OPEN X сіянець: (RINGER x unknown)).

ВАНІЛЬНИЙ ПУДІНҐ / VANILNY PUDING (Е.Виноградська), TB, сіянець 1-15-2012: (JAUNTY DANCER x ENGLISH CHARM).

ВЕСНЯНА ВТІХА / VESNIANA VTIKHA (С.Яковчук), SDB, сіянець 13 -W1037: (WIDE OPEN **x** SONTSE NAD VACHIR).

ВЕЧОРНИЦІ/VECHORNYTSI (А.Черногуз), TB, сіянець 08179-9: (сіянець 0419-3: (RANCHO ROSE x BREAKERS) X ROMANTIC GENTLEMAN).

ВИШНЕВА ЗАВІРЮХА / VYSHNEVA ZAVIRIUKHA (С.Яковчук), TB, сіянець 13-HR1: (HIGH ROLLER x RASPBERRY WINE).

ВОГНІ НА КУРГАНАХ / VOHNI NA KURHANAKH (М.Троїцький), MDB, сіянець 5376/2: (*I.pumila* x *I.pumila*).

ГРОМОВИЦЯ/HROMOVYTSIA (С.Яковчук), ІВ, сіянець II-BB90WL: (WEBMASTER x LADY JEAN).

ДАЛЕКА ГАЛАКТИКА / DALEKA HALAKTYKA (М.Троїцький), ІВ, сіянець TS07-3/2: (DISTANT ROAD x QUIOTE).

ДОНЬКА-ЖАРТІВНИЦЯ / DONKA-ZHARTIVNYTSIA (М.Троїцький), ТВ, сіянець TTOO-1/1: (ALKHIMIK x unknown).

ЗАСНІЖЕНЕ РІЗДВО / ZASNIZHENE RIZDVO (М.Коноваленко), ТВ, сіянець 02/14-10: (HELEN DAWN x сіянець `Utro Yunosti`).

ЗІРКА ТАНЦПОЛУ / ZIRKA TANTSPOLU (Т.Троїцька), MDB, сіянець 5232: (*I.pumila* x *I.pumila*).

ЗОРЕ ВЕЧОРОВА / ZORE VECHOROVA (С.Яковчук), SDB, сіянець 12-45A: (CLASH x PUMPIN IRON).

ІМЄНІНИ СЄРДЦА / IMENINY SERDTSA (М.Коноваленко), ТВ, сіянець 02/11-10: (MAGHAREE x HIGH ROLLER).

КАВ`ЯРНЯ КОХАННЯ / KAVIARNIA KOKHANNIA (І.Хорош), ТВ, сіянець IX-101919: (VIENNA WALTZ x HOLLYWOOD NIGHTS).

КОЧІВНИК / KOCHIVNYK (С.Волик), MDB, сіянець 5407: (*I.pumila* x *I.pumila*).

КРИЛА ТИТАНА / KRYLA TYTANA (Г.Мамченко), ТВ, сіянець 1-44-11: (LIP SERVICE x QUEEN OF ANGELS).

КУПАВСЯ МІСЯЦЬ У СТРУМКУ / KUPAVSIA MISIATS U STRUMKU (С.Яковчук), ТВ, сіянець 09-189: (BRIDE`S HALLO x NIGHT GAME).

ЛЕЛЕЧИЙ САД / LELECHYI SAD (С.Яковчук), ТВ, сіянець 13-SR1: (SO CALLED x RIO).

ЛІРНИК / LIRNYK (А.Черногуз), ТВ, сіянець 09210-5: (сіянець 0715-10: (TO THE POINT x сіянець 0417-5: (THORNBIRD x AFRICAN MAHOGANY)) X ROSY ROGUE).

ЛЬОГКІЙ ПОЦЕЛУЙ / LIOGKIY POTSELUY (М.Коноваленко), ТВ, сіянець 02/06/9: (HEATHER BLUSH x SILK ROMANCE).

МАЙБУТТЯ / MAIBUTTIA (С.Яковчук), ТВ, сіянець 13-D1: (RIO x DECADENCE).

МАНТІЯ СЕРПАНКУ / MANTIIA SERPANKU (С.Яковчук), SDB, сіянець 12-54A: (CLASH x ARTFUL).

МАРІЧЕЙКА / MARICHEIKA (А.Черногуз), SDB, сіянець 08WI-2: (WISE x unknown).

МЕЛОДІ ОФ СКОРИК / MELODY OF SKORYK (І.Хорош), ТВ, сіянець IX-083912: (AVTOGRAF DLIA TEBE **x** QUEEN OF ANGELS).

МІЛАЯ ЛЄДІ / MILAYA LEDI (М.Коноваленко), ТВ, сіянець 03/-06/9: (HEATHER BLUSH x SILK ROMANCE).

МІСТЕРІЯ ВОГНЮ / MISTERIIA VOHNIU (С.Яковчук), SDB, сіянець 12-12A: (BALLET LESSON x TROPICHNY MATALYK).

МОУРІ / MOURY (А.Черногуз), ТВ, сіянець 08100-1-17: (SYLVAN x GAZE).

МРІЙНИЦЯ ВЕСНА / MRIINYTSIA VESNA (В.Яковчук), ТВ, сіянець 13-VS: (SOCIAL GRACES X сіянець: (SO CALLED x unknown)).

НАЛЕТІЛА ХМАРКА / NALETILA KHMARKA (Т.Троїцька), MDB, сіянець 5410: (*I.pumila* X *I.pumila*).

НАТАЛІ БАСАРАБ / NATALI BASARAB (І.Хорош), ТВ, сіянець IX-074115: (KARNAVALNA NICH X WORLD PREMIER).

НЕБЕСНА ГОРЛИЦЯ / NEBESNA HORLYTSIA (С.Яковчук), ТВ, сіянець 13-ВН: (BLUE EYED SUSAN X сіянець 0996: (SO CALLED x unknown)).

НЕБО ТАВРИДИ / NEBO TAVRYDY (М.Троїцький), SDB, сіянець ТР06-10/1: (DISTANT ROAD x *I.pumila*).

НІЧНА ВЕРВЕЧКА ЗЕБР / NICHNA VERVECHKA ZEBR (В.Яковчук), ТВ, сіянець 13-Z1: (ZEBRA NIGHT x NEXT MILLENNIUM).

НІЧНИЙ ЗОРЕПАД / NICHNYI ZOREPAD (М.Троїцький), ТВ, сіянець ТТ97-3/3: (ODA VESNE x STARFROST PINK).

ОЛЕНА БАЙРАК / OLENA BAYRAK (А.Черногуз), ТВ, сіянець 1086-8: (LOTUS LAND x ROMEN).

ОПІВНІЧНИЙ МАНДРІВНИК / OPIVNICHNYI MANDRIVNYK (С.Яковчук), SDB, сіянець 12-10112A: (WEBMASTER **x** ARTFUL).

ОСОННЯ / OSONNIA (С.Яковчук), ТВ, сіянець 13-BS9: (BRAGGADOCIO X сіянець: (SO CALLED x unknown)).

ПАНТИКАПЕЙ / PANTYKAPEI (А.Черногуз), SDB, сіянець 08BL-3: (BALLET LESSON x unknown).

ПЕРЛИСТА ВОЛОШКА / PERLYSTA VOLOSHKA (М.Троїцький), SDB, сіянець SS07-3/1: (PURE ALLURE x WELDERS FLAME).

ПЕРУН / PERUN (М.Троїцький), ТВ, сіянець ТТ99-1/1: (TITAN`S GLORY x NIGHT GAME).

ПОРЦЕЛЯНОВА ЛЯЛЬКА / PORTSELIANOVA LIALKA (С.Яковчук), ІВ, сіянець 13-ВЕ1: (BALLET LESSON X сіянець 0963: (ENJOY THE PARTY x unknown)).

**ПРЕМ`ЄР ПАЛАЦ / PREMIYER PALATS** (М.Коноваленко), ТВ, сіянець 03/14-10: (HELEN DAWN x сіянець `UTRO YUNOSTI`).

ПРИСУТНІСТЬ ЯНГОЛА / PRYSUTNIST YANHOLA (С.Яковчук), ІВ, сіянець 13-IZ: (I`VE GOT RHYTHM x ZING ME).

ПРІНЦЕССА НА ҐОРОШИНІ / PRINTSESSA NA GOROSHINIE (М.Коноваленко), ТВ, сіянець 03/4-10: (AVALON SUNSET x HEARTHSTONE).

ПРОВЕСІНЬ / PROVESIN (С.Яковчук), ТВ, сіянець 13-BS7: (BRAGGADOCIO X сіянець: (SO CALLED x unknown)).

ПРОСТО МАРІЯ / PROSTO MARIYA (М.Коноваленко), ТВ, сіянець 01/11-10: (MAGHAREE x HIGH ROLLER).

ПТАХИ ТЕРНОВИХ КУЩІВ / PTAKHY TERNOVYKH KUSHCHIV (І.Хорош), ТВ, сіянець IX-070203: (THORNBIRD X сіянець `Pliaska Sniezhynok`: (MESMERIZER x unknown)).

ПУСТОТЛИВИЙ ПРОМІНЧИК / PUSTOTLYVYI PROMINCHYK (С.Яковчук), SDB, сіянець 103: (NEUTRON x SABRINA`S KISS).

РАНКОВІ СУТІНКИ / RANKOVI SUTINKY (С.Яковчук), ІВ, сіянець 12-66A: (WEBMASTER x LADY JEAN).

СВІТАНКОВІ ПЕРЛИ / SVITANKOVI PERLY (С.Яковчук), ІВ, сіянець II-BB121BLTT: (BALLET LESSON x TANZANIAN TANGERINE).

СИЗОКРИЛЕ ПОЛУМ`Я / SYZOKRYLE POLUMIA (С.Яковчук), ТВ, сіянець 13-N007: (NEXT MILLENNIUM X сіянець: (ENGLISH CHARM x unknown)).

СУТІНКИ / SUTINKY (А.Черногуз), ТВ, сіянець 0899-3: (GAZE x SYLVAN).

СКАЗКІ ВОСТОКА / SKAZKI VOSTOKA (М.Коноваленко), ТВ, сіянець 03/06/9: (BIG SQUEEZE x YAROSLAV MYDRY).

СОЛНЦЕКЛЬОШ / SOLNTSEKLIOSH (М.Коноваленко), ТВ, сіянець 01/16-10: (CHASING RAINBOWS x OCELOT).

СТЕПОВИЙ ВОГНИК / STEPOVYI VOHNYK (С.Яковчук), ІВ, сіянець II-BB87WL: (WEBMASTER x LADY JEAN).

ТАНЕЦЬ ВОГНЮ / TANETS VOHNIU (М.Коноваленко), ТВ, сіянець 0109: (AVALON SUNSET x LUMIERE D`AUTOMNE).

ТАЮТ СВЄЧІ / TAJUT SVECHI (Е.Виноградська), ТВ, сіянець 1-33-2010: (DELFIN I RUSALKA x unknown).

ТВІКС / TVIKS (М.Коноваленко), ТВ, сіянець 04/4-10: (AVALON SUNSET x HEARTHSTONE).

ТРЕМКІ ВУСТА / TREMKI VUSTA (С.Яковчук), SDB, сіянець 13-CA: (CLASH x ARTFUL).

ФІШКА / FISHKA (С.Яковчук), SDB, сіянець 1073: (WEBMASTER x NEUTRON).

ФУЕТЕ / FUETE (С.Яковчук), SDB, сіянець 1098: (CHANCES x JAZZAMATAZZ).

ХОР ЛІСОВИХ ДЗВІНОЧКІВ / KHOR LISOVYKH DZVINOCHKIV (С.Яковчук), SDB, сіянець 13-WN: (WEBMASTER x NEUTRON).

ЦАРИЦЯ АМАЗОНОК / TSARYTSIA AMAZONOK (Т.Троїцька), MDB, сіянець 5446: (*I.pumila* x *I.pumila*).

ШОВКОВИЧНІ СУТІНКИ / SHOVKOVYCHNI SUTINKY (С.Яковчук), ТВ, сіянець 13-LK: (LIP SERVICE **x** KING TUSH).

ЧЕПУРНЕНЬКЕ СОНЕЧКО / CHEPURNENKE SONECHKO (С.Яковчук), SDB, сіянець 12-10107: (BALLET LESSON x STINGER).

ЧЕРНОБИЛЬСКІЙ ЗВОН / CHERNOBYLSKIY ZVON (М.Коноваленко), ТВ, сіянець 04/9-10: (сіянець `UTRO YUNOSTI` x WALKARA).

ЧОРНОМОРСЬКА ЧАЙКА / CHORNOMORSKA CHAIKA (М.Троїцький), ТВ, сіянець TT04-4/4: (MESMERIZER X сіянець TTOO-22/4: (RIPPLING WATERS x QUEEN OF ANGELS)).

Окрім цього, у **2013** році в Україні було офіційно інтродуковано **83** зареєстрованих культивари ірисів, **8** українських авторів.

Правка: В минулому бюлетені допущена помилка,- зареєстрований культивар **ЮКРЕЙНІЄН РЕЙС** слід правильно читати як **ЮКРЕЙНІЄН ҐРЕЙС**.

IV ОФІЦІЙНИЙ СИМПОЗІУМ ІЗ ПОПУЛЯРНОСТІ СОРТІВ ІРИСІВ 2013

Карликові Борідкові іриси (SDB та MDB)

Мета Симпозіуму – визначити найпопулярніші серед членів УСІ у 2013 році, сорти Карликових Борідкових ірисів (які належать до класів SDB та MDB).

У голосуванні брали участь 16 членів УСІ. Голоси розподілились наступним чином:

2013	2012	Кількість голосів	Назва сорту	Автор та рік інтродукції
1	2	3	4	5
1	8	10	JAZZAMATAZZ (ДЖЕЗЗЕЙМЕЙТЕЗЗ)	H.BLYTH '86
2	18	8	SCREAM (СКРІМ)	JOHNSON '06
3	8	7	BALLET LESSON(БАЛЕТ ЛЕССОН)	NISWONGER '93
3	2	7	CAT'S EYE (КЕТС АЙ)	BLACK '02
3	8	7	EL TORITO (ЕЛЬ ТОУРІТО)	JONES '97
3	13	7	POSING (ПОУЗІНГ)	BLYTH '04
3	18	7	ВЕЧОРИ НА ХУТОРІ*	ХОРОШ'10
3	13	7	ВОРОЖБА*	С.ЯКОВЧУК '10
9	13	6	COCOA PINK (КОУКО ПІНК)	NISWONGER '97
9	18	6	LEOPARD PRINT(ЛІОПЕД ПРІНТ)	JOHNSON '06
9	18	6	MUSIC (МЬЮЗІК)	KEPPEL '99
9	2	6	PAUSE (ПОУС)	BLYTH '01
13	2	5	DEVOTED (ДЕВОУТИД)	BLACK '05
13	-	5	INICIBLE(ІНВІЗИБЛ)	BLACK'04
13	1	5	PUDDY TAT(ПАДДІ ТЕТ)	BLACK '02
13	8	5	RINGER (РІНДЖЕ)	KEPPEL '97
13	2	5	WEBMASTER (УЕБМАСТЕР)	KEPPEL'97
13	65	5	АЛІЄНОРА*	С.ЯКОВЧУК'10
19	65	4	ABSOLUTELI JOY (ЕБСЕЛЮТЛІ ДЖОЙ)	AITKEN '06
19	65	4	BLUEBERD GHOST(БЛУБЕД ДЖОСТ)	BLACK '06
19	65	4	CIRCUS CLOWN (СЄКАС КЛАУН)	BLACK '05
19	26	4	EXPERIMENT (ІКСПЕРІМЕНТ)	BLACK '05
19	-	4	GENTLE (ДЖЕНТЛ)	BLACK '01
19	26	4	GLINT (ГЛІНТ)	BLYTH '01
19	26	4	HUSTLE (ХАСТЛ)	BLYTH '96
19	18	4	NEUTRON (НЬЮТРОН)	JOHNSON '01
19	2	4	PUSSYCAT PINK (ПУССІКЕТ ПІНК)	BLACK '06
19	26	4	SEAFIRE(СІФАЙЕ)	SMITH '01
19	-	4	TERSE VERSE (ТЕС ВЕС)	BLYTH '01
19	18	4	WIDE OPEN (ВАЙД ОУПЕН)	BLACK '05
19	42	4	ВОГНІ ЯЛТИ*	ХОРОШ '10

1	2	3	4	5
31	26	3	CACHET (КЕЙЧЕ)	BLACK '00
31	65	3	DANCING BUNNIES(ДАНСІН БАННЬЄС)	BLACK '02
31	26	3	FINE IDEA (ФАЙН АЙДІЕ)	BLACK '05
31	13	3	FIRES OF FIJI(ФАЙЄРЗ ОФ ФІДЖІ)	BLACK '03
31	-	3	FOLK ART (ФОК АТ)	BLACK '03
31	26	3	MAGNETIC STORM (МЕГНЕТІК СТОМ)	WOOD '06
31	42	3	POPPITY (ПОУПАЙТІ)	BLYTH '04
31	42	3	ZAP (ЗЕП)	BLACK '04
31	42	3	БАСТІНДА*	ПРАВДИВИЙ '11
31	-	3	КАПІТОШКА*	С.ЯКОВЧУК '12
31	-	3	КОРАЛИК*	ПРАВДИВИЙ '08
31	-	3	КРИВДНИЦЯ*	С.ЯКОВЧУК '12
31	-	3	МОДНИЙ КАПЕЛЮХ*	С.ЯКОВЧУК '13
31	42	3	НІЧНИЙ КЛАБ-ДЕНС*	С.ЯКОВЧУК '11
31	-	3	ПАСІЯ*	С.ЯКОВЧУК '12
31	-	3	ПЕЧАТКА КОРОЛЯ*	С.ЯКОВЧУК '12
31	42	3	ТАМБО*	ЧЕРНОГУЗ '09

*** - СОРТИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕЛЕКЦІЇ**

За результатами Симпозіуму були визначені найуспішніші селекціонери, сорти яких є найпопулярнішими серед ірисівників України. Усього у верхній частині таблиці відзначались сорти чотирнадцяти селекціонерів. Голоси між ними розподілились наступним чином:

Місце		Селекціонер, країна	Кількість голосів		Кількість сортів у голосуванні	
2013	2012		2013	2012	2013	2012
1	1	Paul Black, USA	64	45	16	12
2	6	Світлана Яковчук, Україна	30	11	8	3
3	3	Barry Blyth, Australia	28	16	6	4
4	4	Tom Johnson, USA	18	7	3	2
5	2	Keith Keppel, USA	16	18	3	4
6	8	Dave Niswonger, USA	13	4	2	1
7	9	Ігор Хорош, Україна	11	3	2	1
8	6	Heidi Blyth, Australia	10	5	1	1
9	5	Bennett Jones, USA	7	6	1	2
10	8	Борис Правдивий, Україна	6	-	2	-
11	-	Terry Aitken, USA	4	-	1	-
11	11	Marky Smith, USA	4	5	1	1
13	-	Алла Черногуз,Україна	3	-	1	-
13	13	Vernon Wood, USA	3	-	1	-

IV ОФІЦІЙНИЙ СИМПОЗІУМ ІЗ ПОПУЛЯРНОСТІ СОРТІВ ІРИСІВ 2013

Високі Борідкові іриси (TB)

Мета Симпозіуму – визначити найпопулярніші серед членів УСІ у 2013 році сорти Високих Борідкових ірисів (які належать до класу TB).

У голосуванні брали участь 19 членів УСІ. Голоси розподілились наступним чином:

2013	2012	Кількість голосів	Назва сорту	Автор та рік інтродукції
1	2	3	4	5
1	4	11	COPATONIC (КОПАТОНІК)	BLYTH '94\95
2	4	10	ДЕЛЬФІН І РУСАЛКА*	ХОРОШ '05
3	4	8	DECADENCE (ДЕКАДЕНС)	BLYTH '04
3	2	8	QUEEN OF ANGELS (КУІН ОФ ЕЙНДЖЕЛС)	SCHREINER '95
5	21	7	ENJOY THE PARTY (ІНДЖОЙ ЗЕ ПАТИ)	BLYTH '99\00
5	-	7	GLAMAZON (ГЛЕМЕЙЗН)	BLYTH'07
5	1	7	SEA POWER (СІ ПАУЕР)	KEPPEL '99
5	-	7	ТАНГО ЖУРАВЛІВ *	ЧЕРНОГУЗ'12
9	12	6	DINNER TALK (ДІННЕ ТОК)	BLYTH '05\06
9	68	6	I'M YOUR LADY (АЙМ ЙО ЛЕДІ)	BLYTH '99\00
9	12	6	VIENNA WALTZ (ВІЄННА УОЛС)	KEPPEL '00
12	118	5	ANCIENT ECHOES (ЕНШЬЄНТ ЕЧОУС)	BLYTH'97\98
12	12	5	DRAMA QUEEN (ДРАМЕ КВІН)	KEPPEL '03
12	32	5	HIGH MASTER (ХАЙ МАСТЕ)	BLYTH '00\01
12	118	5	IDOL (АЙДЛ)	GHIO '99
12	8	5	SANTA (САНТА)	SHOOP\KEPPEL '98
12	21	5	ГУЦУЛКА КСЕНЯ*	ЧЕРНОГУЗ '10
18	68	4	BEFORE THE STORM (БІФО ЗЕ СТОМ)	INNERST '89
18	68	4	CARNIVAL OF COLOR (КЕНІВЕЛ ОФ КАЛЕ)	BLACK'09
18	32	4	DUSKY CHALLENGER (ДАСКІ ЧЕЛЛІНДЖ)	SCHREINER'86
18	-	4	FANCY WOMEN (ФЕНСІ ВУМЕН)	KEPPEL'95
18	4	4	LOUISA'S SONG (ЛУІЗЕС СОНГ)	BLYTH '99\00
18	8	4	MAGICAL (МЕЙДЖІКЕЛ)	GHIO '08
18	118	4	MAN ABOUT TOWN (МЕН ЕБАУТ ТАУН)	BLYTH '98\99
18	32	4	MANDARIN MORNING (МЕНДЕРІН МОНІНГ)	BLYTH '02\03
18	118	4	MOROCCAN MAGIC (МОРРОКЕН МЕЙДЖІК)	BLYTH '04\05
18	68	4	PIRATE AHOY(ПАЙЄРЕЙТ ЕХОЙ)	BLYTH '05
18	12	4	ROMANTIC GENTLEMAN (РОУМЕНТІК ДЖЕНТЛМЕН)	BLYTH '02
18	21	4	STARSHIP ENTERPRISE (СТАШІП ЕНТЕПРАЙЗ)	SCHREINER'99
18	12	4	TERRACOTTA BAY (ТЕРЕКОТЕ БЕЙ)	BLYTH '05\06
18	32	4	ВАЛЬС КОХАННЯ *	В. ЯКОВЧУК '10
18	32	4	КРИЛАТИЙ МАРАБУ *	С. ЯКОВЧУК '10
18	-	4	МІЙ ОБЕРІГ *	ЧЕРНОГУЗ'12
18	21	4	СЕРЦЕ ОКЕАНУ *	ХОРОШ '05
35	118	3	ACOMA (АКОМА)	MAGEE '90
35	118	3	AMARILLO FRILLS (ЕМЕРІЛЛО ФРІЛС)	HAGER '02
35	32	3	BIG SQUEEZEE (БІГ СКУІЗ)	BLACK '99
35	118	3	BOLD VISION (БОЛД ВІЖН)	KERR '00
35	118	3	BRAGGADOCIO (БРЕЙГЕЙДОУСІО)	KEPPEL '97

1	2	3	4	5
35	118	3	CRAZY FOR YOU (КРЕЙЗІ ФО Ю)	BLYTH '98\99
35	32	3	DOUBLE BUBBLE (ДАБЛ БАБЛ)	GHIO '98
35	32	3	DYNAMITE (ДАЙНАМАЙТ)	SCHREINER'97
35	-	3	FRENCH RIVIERA (ФРЕНЧ РІВЬЄРЕ)	JOHNSON'09
35	118	3	HELEN DAWN (ХЕЛЕН ДОН)	GROSVENOR '99\00
35	68	3	IMPRESSIONIST (ІМПРЕШЕНІСТ)	GHIO '88
35	32	3	MACHISMO (МЕЧІСМОУ)	BLYTH '03\04
35	8	3	PHOTOGENIC (ФОТОДЖЕНІК)	GHIO '06
35	32	3	PRAGUE (ПРАГ)	JOHNSON '05
35	-	3	PRETTY WICTH (ПРИТТІ УІЧ)	BLYTH'07\08
35	-	3	PURE-AS-THE (ПУР-УС-ЗЕ)	INNERST'89
35	21	3	RARE THAN RUBIES (РЕА ЗЕН РУБІЗ)	BLYTH '07\08
35	8	3	RIPPLING RIVER (РІПЛІНГ РІВЕ)	SCHREINER'95
35	12	3	SOCIAL GRACES (СОУШЕЛ ГРЕЙСІЗ)	KEPPEL '00
35	32	3	SWEETLY SUNG (СУІТЛІ САНГ)	BLYTH '03
35	68	3	UP IN FLAMES (АП ІН ФЛЕЙМС)	JOHNSON '10
35	21	3	WORLD PREMIER (УОРЛД ПРЕМЬЄР)	SCHREINER'98
35	32	3	YAQUINA BLUE (ЯКУАЙНЕ БЛУ)	SCHREINER'92
35	32	3	БАРБАРА БРИЛЬСКА *	ХОРОШ '09
35	68	3	ВОДОГРАЙ *	ХОРОШ '01
35	32	3	ОДНА КАЛИНА*	ХОРОШ '05
35	21	3	СТАРИЙ ДЗВОНАР *	ХОРОШ '07
35	-	3	ТЕРНОВИЙ ВІНОК*	ЧЕРНОГУЗ '10

*** - СОРТИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕЛЕКЦІЇ**

За результатами Симпозіуму були визначені найуспішніші селекціонери, сорти яких є найпопулярнішими серед ірисівників України. Усього у верхній частині таблиці відзначались сорти шістнадцяти селекціонерів. Голоси між ними розподілились наступним чином:

Місце		Селекціонер, країна	Кількість голосів		Кількість сортів у голосуванні	
2013	2012		2013	2012	2013	2012
1	1	Barry Blyth, Australia	98	99	20	23
2	3	Keith Keppel, USA	28	36	6	7
2	2	SCHREINER, USA	28	38	7	8
3	5	Ігор Хорош, Україна	26	22	6	5
4	6	Алла Черногуз, Україна	19	10	4	3
5	4	Joe Ghio, USA	18	32	5	7
6	9	Thomas Johnson,USA	9	6	3	2
7	10	Paul Black, USA	7	3	2	1
7	10	Sterling Innerst, USA	7	3	2	1
9	8	George Shoop, USA	5	7	1	1
10	10	Володимир Яковчук, Україна	4	3	1	1
10	6	Світлана Яковчук, Україна	4	10	1	3
12	10	Graeme Grosvenor, Australia	3	3	1	1
12	-	Ben Hager, USA	3	-	1	-
12	-	Frederick Kerr, USA	3	-	1	-
12	-	Tom Magee, USA	3	-	1	-

СИМПОЗІУМИ РОІ ІЗ ПОПУЛЯРНОСТІ СОРТІВ ВИСОКИХ ТА КАРЛИКОВИХ БОРІДКОВИХ ІРИСІВ У 2013 РОЦІ

Наші колеги з Росії (РОІ) щорічно проводять опитування серед своїх членів.

У XI Симпозіумі із популярності сортів Карликових Борідкових ірисів (класи MDB і SDB) брали участь 12 членів РОІ. Вони проголосували загалом за 129 сортів. Публікуємо верхню частину підсумкової таблиці:

КАРЛИКОВІ БОРІДКОВІ ІРИСИ (SDB)

2013	2012	Кіль-кість голосів	Назва сорту	Автор	Рік інтродукції
1	1	7	ДЖЕЗЗАМАТАЗЗ (JAZZAMATAZZ)	H. Blyth	'86
2	10	5	ВІЗАНТІЯ	С. Локтев	'06
2	3	5	ЗОЛОТО АЦТЕКОВ	С. Локтев	'05
2	10	5	РИНГЕР (RINGER)	K. Keppel	'97
5	3	4	БЛУБІАРДЗ ГОУСТ (BLUEBEARD GHOST)	P. Black	'06
5	3	4	ДІВОУТІД (DEVOTED)	P. Black	'05
5	29	4	КЕТС АЙ (CAT'S EYE)	P. Black	'02
5	3	4	СЛЕНГ (SLANG)	K. Keppel	'02

СИМПОЗІУМИ РОІ ІЗ ПОПУЛЯРНОСТІ СОРТІВ ВИСОКИХ ТА КАРЛИКОВИХ БОРІДКОВИХ ІРИСІВ У 2013 РОЦІ

У XXII Симпозіумі із популярності сортів Високих Борідкових ірисів (ТВ) брали участь 13 членів РОІ. Вони проголосували загалом за 170 сортів.

Публікуємо верхню частину підсумкової таблиці:

ВИСОКІ БОРІДКОВІ ІРИСИ (ТВ)

2013	2012	Кількість голосів	Назва сорту	Автор	Рік інтродукції
1	48	7	БІФОР ЗЕ СТОРМ (BEFORE THE STORM)	S. Innerst	'89
1	10	7	КУІН ОВ ЕЙНДЖЕЛЗ (QUEEN OF ANGELS)	Schreiners	'95
1	106	7	СЬЮПРІМ САЛТАН (SUPREME SULTAN)	Schreiners	'88
4	2	6	КОПАТОНІК (COPATONIC)	B. Blyth	'94
4	48	6	СЕЛІБРЕЙШЕН СОНГ (CELEBRATION SONG)	Schreiners	'93
6	-	5	ЕДМОН ДАНТЕС	С. Локтєв	'06
7	48	4	ДІЗАЙНЄР	В. Шолупов	'04
7	10	4	КОННЕКШЕН (CONNECTION)	J. Ghio	'00
7	6	4	КОФФІ УІСПЕРЗ (COFFEE WHISPERS)	B. Blyth	'99
7	48	4	МАКС ШТІРНЕР	С. Локтєв	'08
7	106	4	РІНГ АРОУНД РОУЗІ (RING AROUND ROSIE)	R. Ernst	'00
7	5	4	СІ ПАУАР (SEA POWER)	K. Keppel	'99
7	10	4	СТАРРІНГ (STARRING)	J. Ghio	'00
7	22	4	ХЕЛЕН ДОН (HELEN DAWN)	G. Grosvenor	'99

СИМПОЗІУМ AIS (AMERICAN IRIS SOCIETY) ІЗ ПОПУЛЯРНОСТІ СОРТІВ ВИСОКИХ БОРІДКОВИХ ІРИСІВ У 2013 РОЦІ

До вашої уваги результати опитування популярності сортів ТВ ірисів серед членів AIS (верхня частина таблиці):

Місце		Назва сорту	Кількість голосів	Селекціонер	Рік інтродукції
2013	2012				
1	1	DUSKY CHALLENGER	160	Schreiner	1986
2	2	QUEEN'S CIRCLE	130	Kerr, F.	2000
3	8	FLORENTINE SILK	111	Keppel, K.	2005
4	6	CONJURATION	105	Byers, M.	1989
5	4	JESSE'S SONG	99	Williamson, B.	1983
6	3	PAUL BLACK	97	Johnson, T.	2003
7	8	THAT'S ALL FOLKS	84	Maryott, B.	2005
8	10	GYPSY LORD	80	Keppel, K.	2006
9	5	THORNBIRD	79	Byers, M.	1989
10	16	DAUGHTER OF STARS	78	Spoon, D.	2001
11	19	DRAMA QUEEN	77	Keppel, K.	2003
11	16	SEA POWER	77	Keppel, K.	1999
13	32	LADY FRIEND	75	Ghio, J.	1981
14	13	GOLDEN PANTHER	74	Tasco, R.	2000
14	21	SPLASHACATA	74	Tasco, R.	1998
16	18	DECADENCE	70	Blyth, B.	2004
16	14	MESMERIZER	70	Byers, M.	1991
18	10	SILVERADO	67	Schreiner	1987
19	51	MONTMARTRE	65	Keppel, K.	2008
19	24	SKATING PARTY	65	Gaulter, L.	1983
21	15	BEVERLY SILLS	64	Hager, B.	1979
22	12	BEFORE THE STORM	62	Innerst, S.	1989
22	55	STARRING	62	Ghio, J.	2000
24	24	HELLO DARKNESS	56	Schreiner	1992
24	28	STEPPING OUT	56	Schreiner	1964
26	27	IMMORTALITY	55	Zurbrigg, L.	1982
27	22	CELEBRATION SONG	53	Schreiner	1993
27	40	KATHY CHILTON	53	Kerr, F.	2006
27	7	STAIRWAY TO HEAVEN	53	Lauer, L.	1993
30	40	HAPPENSTANCE	51	Keppel, K.	2000
31	24	CRACKLING CALDERA	49	Aitken, T.	2003
32	35	CLARENCE	48	Zurbrigg, L.	1991
32	37	YAQUINA BLUE	48	Schreiner	1992
34	51	ELIZABETHAN AGE	45	Baumunk, L.	2005
34	40	ITALIAN ICE	45	Cadd, A. & D.	2001
34	46	MARY FRANCES	45	Gaulter, L.	1973
37	-	NOTTA LEMON	44	Burseen, T.	2010
37	22	TITAN'S GLORY	44	Schreiner	1981
39	20	EDITH WOLFORD	43	Hager, B.	1986
39	40	POEM OF ECSTASY	43	Hager, B.	1997

НАГОРОДИ АМЕРИКАНСЬКОЇ СПІЛКИ ІРИСУ (AIS) 2013 РОКУ

Публікуємо список минулорічних сортів-переможців нагород AIS та найближчих їх переслідувачів:

THE DYKES MEDAL

***65 THAT'S ALL FOLKS (William Maryott by Joseph Ghio)**

Переслідувачі:

62 DIVIDING LINE (Charles Bunnell)
58 GYPSY LORD (Keith Keppel)
31 CHIEF JOHN JOLLY (Tom Parkhill)
29 BLUEBEARD'S GHOST (Paul Black)
25 KATHY CHILTON (Frederick Kerr)

THE JOHN C. WISTER MEDAL, TB irises

51 ABSOLUTE TREASURE (Richard Tasco)
38 ELIZABETHAN AGE (Lowell Baumunk)
33 INK PATTERNS (Thomas Johnson)

Переслідувачі:

31 OZARK REBOUNDER (Barbara Nicodemus)
31 PRAGUE (Tom Johnson)
29 PARISIAN DAWN (Keith Keppel)
29 WILD ANGEL (Thomas Johnson)

THE KNOWLTON MEDAL, BB irises

92 BUNDLE OF LOVE (Paul Black)

Переслідувачі:

68 NICHE (Joseph Ghio)
60 ZINGERADO (Lowell Baumunk)
41 BORDER GUARD (Joseph Ghio)

THE HANS AND JACOB SASS MEDAL, IB irises

84 RIMAROUND (J. T. Aitken)

Переслідувачі:

62 OBLIVION (Marky Smith)
53 MANY MAHALOS (J. T. Aitken)
48 LIMONADA (Keith Keppel)

THE WILLIAMSON-WHITE MEDAL, MTB irises

77 PEEBEE AND JAY (Barbara & David Schmieder)

Переслідувачі:

70 REDROCK PRINCESS (Jean Witt)
57 PERSONA (Keith Keppel)
47 PETIT LOUVOIS (Clarence Mahan)

THE COOK-DOUGLAS MEDAL, SDB irises

29 WISH UPON A STAR (Paul Black)

Переслідувачі:

25 CANADIAN KISSES (Paul Black)
23 BIG BLUE EYES (Paul Black)
22 PUSSYCAT PINK (Paul Black)

THE CAPARNE-WELCH MEDAL, MDB irises

39 TRIMMED VELVET (Donald Spoon)

Переслідувачі:

30 HOBBIT (Lynda Miller)
26 APPLET (Marky Smith)
25 WEE VIKING (A. & D. Willott)

THE CLARENCE G. WHITE MEDAL, AR & AB irises

40 REFINER'S FIRE (Peter McGrath)

Переслідувачі:

33 KALIFA'S JOY (Robert Annand)
25 PERSIAN QUEEN (Robert Annand)
14 KING SOLOMON'S MINES (Elm Jensen)

THE WILLIAM MOHR MEDAL, AB irises

47 EGYPTIAN QUEEN (Thomas Johnson)

Переслідувачі:

39 PRINCE OF EGYPT (Perry Dyer)
34 JALLAB (Keith Keppel)
13 NEFRET (Marky Smith)

THE FOUNDERS OF SIGNA MEDAL, SPEC irises

42 WOOLONG (James Waddick)

Переслідувачі:

33 EPIC POEM (Marty Schafer/Jan Sacks)
28 JIN YU (Jill Copeland)
20 CAITLIN'S SMILE (James Waddick by Kevin Morley)

THE RANDOLPH PERRY MEDAL, SPEC-X irises

45 ROY'S REPEATER (J. T. Aitken)

Переслідувачі:

37 WOOLY BULLY (Jill Copeland)
33 CELIA WELIA (Jill Copeland)
30 KINSHIKOU (Hiroshi Shimizu by Carol Warner)

THE SYDNEY B. MITCHELL MEDAL, CA irises

9 HIDDEN ASSET (Duane Meek)
9 LINES THAT RHYME (Joseph Ghio)

Переслідувачі:

6 RODEO GULCH (Joseph Ghio)
5 DOT THE EYES (Joseph Ghio)

THE MARY SWORDS DEBAILLON MEDAL, LA irises

34 JAMES FAITH (M. D. Faith)

Переслідувачі:

27 FRENCHMEN STREET (Patrick O'Connor)
25 RENNE FLEMING (Heather Pryor)
23 HAIL MARY (Mary Dunn by Joseph Ghio)

THE MORGAN-WOOD MEDAL, SIB irises

81 SWANS IN FLIGHT (Robert Hollingworth)

Переслідувачі:

40 UNCORKED (Marty Schafer/Jan Sacks)
39 EMILY ANNE (Robert Hollingworth)
28 CHARMING BILLY (Marty Schafer/Jan Sacks)
28 KABOOM (Bob Bauer/John Coble)

THE ERIC NIES MEDAL, SPU irises

38 MISSOURI ORCHID (O. D. Niswonger)

Переслідувачі:

34 GOLDEN DUCAT (Anna & David Cadd)
27 HOCKA HOONA (Peter DeSantis)
17 DORIS IRENE (B. Charles Jenkins)

THE PAYNE MEDAL, Il irises

26 BEWITCHING TWILIGHT (Chad Harris)

Переслідувачі:

25 LADY IN PINK (J. T. Aitken)
25 PINK PUFFER (Jill Copeland)
19 BEYOND CHANCE (Donald Delmez)

WALTHER CUP

Найбільший почесний відзив (HM) серед усіх класів ірисів

81 JUDY, JUDY, JUDY (Robert Hollingworth) SIB

Переслідувачі:

70 ENGAGEMENT RING (Joseph Ghio) TB
54 SOLEIL (Marky Smith) IB
53 REVISION (Keith Keppel) TB
52 DRAGON KING (Richard Tasco) TB
51 EASTER CANDY (Keith Keppel) TB

Примітки:

** - кількість голосів «ЗА»; ** - автор сорту*

IV ВСЕУКРАЇНСЬКА ВИСТАВКА ВИСОКИХ БОРІДКОВИХ ІРИСІВ - 2013

Юрій Буйдін (Київ)

24-26 травня 2013 року в Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка НАН України (НБС) відбулася IV Всеукраїнська виставка Високих Борідкових ірисів. Ця подія відбулася вже четвертий рік поспіль. Регулярні виставки ірисів були започатковані 2010-го року НБС та громадською організацією "Українська Спілка Ірису" (УСІ).

Учасники виставки

Уже можна констатувати те, що щорічно Борідкові ірис з садів українських ірисівників радують своїм прекрасним цвітінням. Цього року також ірис вражали буянням кольорів і високою якістю привезених рослин. Хоча, як і у минулі роки, ми стикнулися із проблемою, що у центральних і південних областях України пік масового цвітіння вже минув, і тому колекціонери із цих регіонів не змогли максимально представити свої колекції, але на жаль, а можливо на щастя, наша країна розмаїта за погодними умовами, і в подальшому цих питань нам не уникнути. У цілому, це не зіпсувало загальну картину ірисового свята, і на виставці, як завжди, було продемонстровано величезне різнобарв'я експонатів. Виставка викликала інтерес не тільки серед колекціонерів нашої улюбленої квітки, але й серед звичайних киян і гостей столиці.

Хоча кількість відвідувачів була меншою, ніж у минулі роки, це, швидше, можна пов'язати з нестабільною

економічною ситуацією в державі, але за два з половиною дні проведення виставки її відвідали близько тисячі цінителів прекрасного. Маємо велику надію, що зі змінами, які відбулися в нашій державі, з кожним роком кількість відвідувачів буде збільшуватись лише в геометричній прогресії, люди «відірвуться» від політичних перегонів і будуть більше захоплюватись квітами.

У порівнянні з минулим роком на виставці було представлено 12 колекцій ірисівників з різних регіонів України (що вкотре не може не радувати, адже у минулому році таких колекцій було 10, 2011 – 9, а у 2010 – 7). На виставці можна було побачити більше 800 сучасних сортів Високих Борідкових ірисів (близько 1200 експонатів).

Як завжди, найпредставленішими були колекції ірисівників Київської області. По-перше, це колекція Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України (куратор, к.б.н. Ю.В. Буйдін), які представили близько 80 сортів ірисів закордонної й вітчизняної селекції. Вкотре порадувала око колекція ірисівника-любителя і виконавчого директора УСІ О.Г. Монако із с. Хотов, Київської області – найсучасніше зібрання ірисів в Україні, де він показав близько 150 суцвіть Високих Борідкових ірисів, більшість з яких є новинками світової селекції. Надзвичайно яскравими суцвіттями порадувала око відвідувачів колекція З.К. Глуменко із с. Мала Снітинка, Фастівського р-ну, Київської області (близько 130 сортів сучасних Борідкових ірисів). Дебютант виставки, колекціонер і на сьогодні вже і селекціонер М.В. Коноваленко із м. Бориспіль, представила виключно сіянці власної селекції (близько 30 одиниць).

Також слід згадати про ще одного минулорічного дебютанта – відомого селекціонера-гладіолусівника і колекціонера ірисів Е.В. Виноградську з Києва, яка представила кількадесят сортів з власної колекції. Вже традиційно високою якістю зрізаних квітів вразила колекція родини Якименко із Чернігівської області. Колекціонери продемонстрували близько 120 культиварів Високих Борідкових ірисів різноманітної кольорової гами. Також Чернігівщину представили колекціонер ірисів Г.С. Мамченко з м. Прилуки, який продемонстрував близько 80 сортів Борідкових ірисів як зарубіжної, так і власної селекції та колективний член УСІ Прилуцька дослідна станція.

Східний регіон, а саме м. Ворожбу Сумської області, репрезентували вже досвідчені українські селекціонери В. та С. Яковчук. Вони представили увазі відвідувачів більше 50 сортів і сіянців виключно власної селекції. Щиро дякуємо Світлані і Володі за вже укладену на виставці традицію демонструвати власний селекційний доробок.

Традиційно Полтавську область репрезентувала голова правління УСІ – Черногуз А.М.. Серед її експонатів було близько 80 сортів, як іноземної селекції, так і її власні зареєстровані сорти і сіянці.

Центральний регіон України представив дебютант виставки С.І. Дудецький з Черкащини, серед експонатів якого були помітні і сіянці власної селекції. Цей факт не може не радувати, адже щорічно у нас з'являються молоді селекціонери-початківці, це вказує на те, що наше вітчизняне ірисівництво рухається у правильному напрямку. Так тримати, пане Сергію!

Незважаючи на те, що селекціонеру-ірисівнику з м. Тернополя І.Я. Хорошу випала нагода приймати у себе цього року черговий з'їзд УСІ, Ігор Ярославович знайшов можливість продемонструвати кілька десятків експонатів Борідкових ірисів, більшість з яких сорти і сіянці власної селекції.

Серед цьогорічних дебютантів-експонаторів виставки була і гладіолусівник-любитель В.В. Патоку з пгт Немішаєве, Київської області, яка репрезентувала кілька десятків сіянців власної селекції, але прикро, що вона не заявила попередньо про свою участь у виставці і стала членом УСІ лише після її початку, що є не припустимим, оскільки вносить певний дисруктив в організацію заходу.

На жаль, цього року перервалась вже укладена традиція демонстрації поруч з ірисами колекції півонії Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України, це пов'язано в першу чергу із несприятливими погодними умовами і надраннім цвітінням півонії в цьому році, але ми маємо надію, що наступного року ця традиція відновиться, адже наші відвідувачі надзвичайно зацікавлені у спогляданні за різнобарв'ям різних квітів, не тільки ірисів, що підкреслює велике захоплення населення здобутками наших вітчизняних квітникарів.

Також слід відмітити, що вже вдруге поспіль на виставці

було проведено виставкове суддівство Борідкових ірисів. Правління УСІ постійно намагається зробити це суддівство максимально об'єктивним, щоб неупереджено відібрати дійсно найкращі експонати. Так, для колегії суддів, в яку цього року входили члени УСІ Ю. Буйдін, О. Монако, І. Хорош, А. Черногуз, були розроблені шкали оцінки для кожної із 17 номінацій, експонати були розміщені в окремому приміщенні, куди був обмежений доступ відвідувачів і експонаторів. Кожен експонатор міг надати не більше 10 зрізаних суцвіть, які розташовувались під номерами без зазначення сорту і прізвища ірисівника. Вперше було проведено опитування серед відвідувачів виставки і відібрано найкращий сорт. Результати голосування демонструємо у наступній таблиці:

ВИСТАВКОВЕ СУДДІВСТВО – 2013

(результати від 24.05-26.05.2013)

№	Назва сорту	Номінація на кращий сорт	Кількість голосів	Експонатор
1	ДЕНЬ СВЯТОЇ ТЕТЯНИ (ХОРОШІ*03)	БІЛИЙ	9	Прилуцька дослідна станція НААН
2	DREAM TIL DAWN (BLYTH*03/04)	ЖОВТИЙ	7	Монако О.Г.
3	BIG SQUEEZE (BLACK*99)	ПОМАРАНЧЕВИЙ	9	Хорош І.Я.
4	JUST KISS ME (BLACK*99)	РОЖЕВИЙ	9	Монако О.Г.
5	ICONIC (GHIO*10)	«ЧЕРВОНИЙ»	11	Монако О.Г.
6	RIDE THE WAVES (BLYTH*11/12)	БЛАКИТНИЙ, СИНІЙ	10	Черногуз А.М.
7	DUSKY CHALLENGER (SCHREINER*86)	ФІОЛЕТОВИЙ, БУЗКОВИЙ	10	Виноградська Е.В.
8	HERE COMES THE NIGHT (SCHREINER*09)	«ЧОРНИЙ»	11	Монако О.Г.
9	CARNIVAL OF COLOR (BLACK*09)	БІКОЛОР	7	Глуменко З.К.
10	ASTROBUBBLES (BLYTH*04/05)	БІТОН	6	Якименко М.І. та В.М.
11	СІЯНЕЦЬ 1\11\44 (КРИЛА ТИТАНА) (МАМЧЕНКО*14)	ПЛІКАТА, ЛЮМІНАТА	6	Мамченко Г.С.
12	JUMPIN JACK FLASH (JOHN PAINTER*03)	«ЗЛАМАНОГО КОЛЬОРУ»	10	Якименко М.І. та В.М.
13	КРИЛАТИЙ МАРАБУ (ЯКОВЧУК С.*11)	«КОСМІЧНОГО ПОКОЛІННЯ»	7	Яковчук С.В.
14	MAGICAL (GHIO*08)	ГОФРОВАНИЙ	9	Якименко М.І. та В.М.
15	QUEEN OF ANGELS (SCHREINER*95)	МЕРЕЖИВНИЙ	10	Виноградська Е.В.
16	ДЕЛЬФІН І РУСАЛКА (ХОРОШІ*05)	ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕЛЕКЦІЇ	7	Черногуз А.М.
17	СІЯНЕЦЬ 06\09\01 (КОНОВАЛЕНКО)	СІЯНЕЦЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕЛЕКЦІЇ	6	Коноваленко М.В.
18	QUEEN OF ANGELS (SCHREINER*95)	ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПИТУВАННЯ ВІДВІДУВАЧІВ	19	Глуменко З.К.

Усі лауреати конкурсу були відзначені чудовими дипломами, розробленими Спілкою, а також кожен експонат-лауреат був відзначений оригінальними медалям, люб'язно виготовленими за сприяння квіткової фірми «Ігор» (м. Тернопіль), за що Спілка їм щиро вдячна. Правління і всі члени УСІ від щирого серця вітають лауреатів, бажають їм міцного здоров'я, успіхів у подальших конкурсах не тільки всеукраїнського, а і світового масштабу.

Хочемо висловити величезну подяку всім учасникам виставки, як тим, хто надав свої рослини, так і тим, хто взяв активну участь у її оформленні. Тому, користуючись нагодою, вкотре запрошуємо всіх любителів ірису вступати до УСІ, брати активну участь у її діяльності і, відповідно, демонструвати свої квіти на наступних виставках. Ми зобов'язані показувати красу цієї квітки людям!

ТАМ БУЛО НАПРОЧУД ФАЙНО
АБО СПОГАДИ ПРО ІІІ З'ЇЗД УСІ

Юлія Дорошенко, м. Київ

Нещодавно, переглядаючи фото з Тернополя, а саме з третього з'їзду Української Спілки Ірису, у мене виникло велике бажання поділитися своїми враженнями з оточуючими. Поєднання побачених квітів та вишуканої архітектури Тернополя залишає глибокі та, насамперед, теплі спогади про зустріч, що базується на ідеї любові до краси, в даному випадку до Ірисів!

Але не самі Іриси створили ту неповторну мальовничість своїх пелюсток... Отже, по черзі.

Плануючи відвідати з'їзд у якості гостей, ми зупинили свій вибір на готелі Галичина, з номерів якого відкривається дуже гарний вид на Тернопільський Став.

Наш ранок першого дня з'їзду розпочався з привітання сонечка, що грайливо сяяло у вікна нашого номеру. Підбадьорившись ранковою сонячною «підзарядкою», ми вирушили на зустріч членів Спілки. Було приємно побачити таку кількість людей, більшість з яких може була і незнайома один з одним, але їх усіх єднало одне спільне – любов до Ірису.

Події, які з нами відбулися далі, і про які я хочу Вам розповісти, не відбулись би, якби не господар Ірисового саду Ігор Хорош. Саме пан Ігор був тим центром тяжіння, який зміг того сонячного ранку зібрати навколо себе велику кількість людей. Завдяки його бажанню та великим зусиллям, зустріч членів УСІ на з'їзді відбулася на такому високому рівні, якого ніхто собі і не міг уявити.

Учасники з'їзду

Хто ніколи не був у Тернополі, зміг побачити та почути про події, які творили це місто. Наш екскурсовод, дуже приємна і шляхетна молода пані, розповіла у найдрібніших деталях як про квітучі часи міста, так і про часи його занепаду. Ми пройнялися красою Тернополя, цього справді європейського міста, пливучи на прогулянковому катері по штучно створеному озеру. Воно знаходиться майже в центрі і є візитівкою Тернополя. Красу споглядання завершували Іриси, власноруч висаджені Ігорем на «Острові Кохання», що знаходиться на озері.

Підбадьорившись вітром, що приємно дмухав нам в обличчя на борту катера, та келихом пінистого шампанського, ми вирушили на квітучі плантації Ігоря. Слів не вистачає аби передати красу квітів, яку можна оцінити лише побачивши їх... Але перед відвідуванням власне самого саду Ірисів усі бажаючі зайшли до салону квітів «ІГОР», який зручно розташувався у самому центрі міста. Там нас зустріла ціла галерея рослин. Всі полиці були заставлені живими ірисами. Кожна квітка

супроводжена етикеткою з назвою сорту та прізвищем оригінатора. Там можна було побачити майже всі сорти господаря саду Ігоря Хороша – відомого гібридизатора і знавця ірисів, чиї сорти ОДНА КАЛИНА, СЕРЦЕ ОКЕАНУ, СОНЕТ ШЕКСПІРА, ДЕЛЬФІН І РУСАЛКА та інші відомі і достойно оцінені далеко за межами України. Чим не виставка Ірисів? Враховуючи невеликі розміри приміщення та масу квітів, складалося враження, що ми в самому центрі райдуги, де все переливається різноманітними барвами...

У ірисовому саду І. Хороша

Несподіванкою та приємним сюрпризом для всіх стала і зустріч членів УСІ на урочистій вечері, присвяченій з'їзду. Приємна та дружня атмосфера, що вирувала в ресторані «НАТАЛІ», гармонійно доповнювала враження, отримані від побачених наживо Ігорових ірисів та ірисів, що клопітливо були увіковічені в картинах та вишивках, розташованих на стінах святкової зали закладу. Доповненням до і так розчулених сердець були виступи дійсно талановитих людей, які поділилися з нами частинкою своєї душі через виконані ними чудові пісні. Гарним завершенням вечора були виступи майстрів танцювального колективу, окремі з яких супроводжувала чарівна скрипка.

Але це ще не все. Наступного дня члени Спілки та гості мали можливість відвідати одну з найвідоміших святинь України – Почаївську Лавру та джерело Святої Анни.

ІІІ з'їзд Української Спілки Ірису закінчився, але спогади залишаться надовго. Велика вдячність Ігорю Хорошу за його зусилля та вибачення за ті безсонні ночі, які йому довелось пережити у зв'язку з такою грандіозною організацією з'їзду.

І на завершення хочу іще раз повторитися: не самі Іриси створили ту неповторну мальовничість своїх пелюсток... Слів не вистачить аби передати красу квітів, яку можна оцінити, лише побачивши їх.

У попередньому нашому бюлетені (№1/2012) ми досить детально зупинилися на висвітленні існуючих на сьогодні садових класифікацій, тоді як про загальноприйняті ботанічні класифікації і існуючий видовий асортимент було сказано лише декілька слів. Враховуючи присутній інтерес наших ірисівників до використання видів природної флори в озелененні та селекційній роботі та з огляду на суперечливі дані на їх склад у ботанічній літературі, у наступній статті ми вважаємо за потрібне зупинитися на існуючих поглядах на ботанічну класифікацію роду Iris, а також на характеристиці видів природної флори України. Хочу також зауважити, що дані по видовому складу ірисів не претендують на беззаперечний статус адже, окрім того, що підтвердження існування ареалів того чи іншого виду потребує постійного корегування і експедиційних досліджень, особливо рідкісних видів, а також, до окремих видів існують різні точки зору, щодо їх відповідності назві, адже є міжвидові гібриди, форми, уособлений статус яких можна підтвердити лише молекулярно-генетичними дослідженнями. Також слід відзначити, що окремі види вже тривалий час вирощуються в культурі, і тому, цілком можливо, можуть дичавіти. Запропонована вашій увазі стаття несе лише інформативний характер...

БОТАНІЧНІ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ВИДОВИЙ СКЛАД РОДУ *IRIS* L. В УКРАЇНІ

Буйдін Юрій (м. Київ)

У ботанічному світі існують різні думки про обсяг роду *Iris* і його класифікації. Першу систему роду було розроблено ще К. Ліннеєм у 1753 році, за якою всі відомі іриси були розділені на борідкові і безборідкові. За 250 років класифікація переглядалась неодноразово.

Найпопулярнішими серед ботаніків є дві останні класифікації, запропоновані відомими знавцями роду Г.І. Родіоненко та Б. Метью (B. Mathew).

Г.І. Родіоненко у 1961 році відокремив ботанічну класифікацію від садової. У 1976 році було внесено окремі корективи у цю систему, які, схоже, будуть вноситись і надалі.

Відповідно до класифікації Г.І. Родіоненко [1] рід *Iris* розподіляється на кілька підродів:

Підрід	Секція	Підсекція
Limniris (Tausch) Spach em.Rodion.	*Limniris*	Apogon Benth. em. Rodion.
		Ensatae Diels
		Tenuifoliae Diels em. Rodion.
		Syriaceae Diels
	Unguiculares (Diels) Rodion. comb. nov	-
	Ioniris (Spach) Rodion. comb. nov.	-
Xyridion (Tausch) Spach em.Rodion.	*Xyridion*	-
	Spathula Tausch em. Rodion.	-
Nepalensis (Dykes) Lawr.	-	-
Pardanthopsis (Hance) Baker	-	-
Crossiris Spach	*Crossiris*	-
	Lopiris Tausch em.Rodion.	-
	Monospatha Rodion. sect. nov.	-
Iris	*Iris*	-
	Hexapogon (Bunge) Baker em.Rodion.	Regelia (Dykes) Rodion. comb. nov.
		Pseudoregelia (Dykes) Lawr.
		Oncocyclus (Siemss) Benth.

Щодо розподілу видів між підродами, то він наступний: Iris – більше 90 видів, Limniris – більше 60 видів, Xyridion – близько 20 видів; Crossiris – 11 видів.

У 1981 році Брайн Метью [2], оприлюднює систему роду *Iris*, яка базується на принципах, запропонованих ще у 1953 році ботаніком Лоуренцем. До роду він відносить 262 види, в том числі 72 види цибулинних і бульбоцибулинних. Його система проста і зручна, триступенева і включає 6 підродів, 6 секцій та 16 серій. Безпосередньо ірисів Метью виділяє 190 видів. Систему Б. Метью можна побачити у наступній таблиці:

Підрід	Секція	Серія
Iris	*Iris*	-
	Psammiris (Spach) J. Taylor	-
	Oncocyclus (Siemssen) Baker	-
	Regelia Lynch	-
	Hexapogon (Bunge) Baker	-
	Pseudoregelia Dykes	-
Limniris (Tausch) Spach	*Lophiris (Tausch) Tausch*	-
	Limniris	Chinenses (Diels) Lawrence
		Vernae (Diels) Lawrence
		Series Ruthenicae (Diels) Lawrence
		Tripetalae (Diels) Lawrence
		Sibiricae (Diels) Lawrence
		Californicae (Diels) Lawrence
		Longipetalae (Diels) Lawrence
		Laevigatae (Diels) Lawrence
		Hexagonae (Diels) Lawrence
		Prismaticae (Diels) Lawrence
		Spuriae (Diels) Lawrence
		Foetidissimae (Diels) Mathew
		Tenuifoliae (Diels) Lawrence
		Ensatae (Diels) Lawrence
		Syriacae (Diels) Lawrence
		Unguiculares (Diels) Lawrence
Nepalensis (Dykes) Lawrence	-	-
Xiphium (Miller) Spach	-	-
Scorpiris Spach	-	-
Hermodactyloides Spach	*Brevituba*	-
	Monlepis	-
	Hermodactyloides	-
	Micropogon	-

На сьогодні єдиної точки зору на склад роду не існує. Деякі систематики включають або виключають з роду цибулинні і бульбоцибулинні види, існують тенденції щодо виключення з роду окремих кореневищних видів.

Рід Ірис – Iris L.

Рід *Iris* налічує понад 200 видів, поширених у помірних країнах північної півкулі; більшість видів ростуть у східній півкулі. Головні центри розвитку цього роду — Середземноморська та Центральноазіатська області. —В країнах колишнього СРСР відомо 87 видів, з яких в Україні в дикому стані трапляється 15 видів.

Наші представники — багаторічні рослини з розгалуженим товстим кореневищем; листки плоскі, мечовидні або лінійні, дворядні; квітки одиничні або в небагатоквітковому суцвітті, з покривалом із 1-3 листків.

Квітки правильні. Три зовнішні частки оцвітини спрямовані горизонтально або відігнуті донизу; три внутрішні – прямостоячі і нерідко відрізняються від зовнішніх розміром і формою; всі до основи звужені в нігтик. Тичинки з тонкими нитками, прикріпленими при основі зовнішніх частинок оцвітини, і з лінійно-довгастими пиляками, прикріпленими до ниток основою і оберненими назовні.

ПІДРІД ЛІМНІРИС (LIMNIRIS). Зовнішні листочки оцвітини зверху голі.

Ірис болотяний — I. pseudacorus L. Рослини від 40 до 150 см заввишки. Квітки яскраво-жовті чи білувато- або бруднувато-жовті. Кореневище до 2 см завтовшки, косе. Стебло вкрите листком, кругле, трохи сплющене, у верхній частині гіллясте; гілки стебла прямостоячі, закінчуються квітками, нижні довші, інші поступово вкорочені. Листки широко-мечоподібні, гострі; нижні такої ж довжини, як стебло; верхні короткі. Трубка оцвітини вдвоє коротша від зав'язі, відгин яскраво-жовтий, зовнішні його частки обернено-яйцеподібні, з до низу відігнутою пластинкою, при основі звуженою в короткий нігтик; внутрішні частки оцвітини втроє коротші, обернено-ланцетні, прямостоячі, менші, ніж частки стовпчика; останні з двома гострими, наверху зубчастими лопатями. Коробочка еліптична, тупо-тригранна, з вістрям. Цвітіння – VI-VII.

Поширений майже по всій Україні.

Загальне поширення. Майже вся Європа, Північний Іран, Сирія на схід до Дамаска, Північна Африка.

Господарське значення. Кореневище цього виду має в собі багато танідів; з домішкою солей заліза дає чорну фарбу. Квітки після обробки оцтом дають жовту фарбу, придатну для фарбування шкіри.

I. злаколистий — I. graminea **L.** (син. *Iris pseudocyperus* Schur.). Стебло 15-30 см заввишки, плоске, з двома гострими ребрами, наверху з 1-3 квітками. Листки вузьколінійні або вузькомечоподібні, тонкозагострені, зверху яскраво-зелені, зісподу сірувато-зелені, перевищують квітки, 6-12 мм завширшки. Листочки покривала лінійні, трав'яні, з гострим кілем; нижній звичайно довший. Кореневище циліндричне, повзуче. Пластинки зовнішніх часток оцвітини яйцеподібні, круглясті, жовтувато-білі, з фіолетовими жилками, відокремлені неглибокою виїмкою від широких, але довших нігтиків; внутрішні частки оцвітини обернено-ланцетні, фіолетові, з коротким нігтиком, трохи коротші від зовнішніх. Коробочка шестигранна, з коротким вістрям. Цвітіння: 2/2 V—VI.

Поширення в Україні: на луках і в лісах у південно-західній частині України, Карпати, Прикарпаття, Закарпаття.

Загальне поширення. Північна Іспанія, Південно-Західні Франція та Італія, північна частина Балканського півострова, Австрія, Румунія.

Вид включено в нове видання Червоної книги України.

I. солончаковий — I. halophila **Pall.** Стебло 70-100 см заввишки, трохи стиснуте. Листки ланцетно-лінійні, прикореневі, перевищують стебло; стеблові листки нечисленні, коротші. Кореневище товсте, косе. Квітки білувато- або бруднувато-жовті; внутрішні частки оцвітини довші від часток стовпчика. Зовнішні частки оцвітини з обернено-яйцеподібною, горизонтально відхиленою пластинкою, що переходить раптом у довгастолінійний, значно довший нігтик; внутрішні частки оцвітини обернено-ланцетні, прямостоячі, майже однакової довжини з зовнішніми. Коробочка видовжена, з шістьма гострими, попарно зближеними ребрами, наверху з довгим вістрям. Цвітіння 2/2 V – 1/2 VI.

Зустрічається на цілинних степах, схилах, у подах, на солонцюватих лугах.

Поширення в Україні: досить звичайно в степових районах і рідко в південній частині Лісостепу.

Загальне поширення. Південь Європейської частини колишнього СРСР, Західний Сибір, Джунгарія, Монголія.

Примітка. Цей вид може бути показником засоленості ґрунтів.

Ірис сибірський — I. sibirica L.. Стебло кругле, порожнисте, з 1-3 квітками, до 1 м заввишки, вгорі розгалужене. Листки вузьколінійні, загострені, з добре помітними жилками; прикореневі листки коротші від стебла. Кореневище повзуче наверху з бурими рештками листків. Квітки сині; трубка оцвітини бокалоподібна, дуже коротка; пластинки зовнішніх часток оцвітини відігнуті донизу, обернено-яйцеподібні, сині, з фіолетовими жилками, звужені при основі в обернено-ланцетний нігтик; внутрішні частки оцвітини фіолетові, довгасто-лопатеподібні, майже такої ж довжини й ширини, як зовнішні. Коробочка довгасто-овальна, тригранна, тупа.

Зростає на заплавних луках, між чагарниками, по берегах річок. Звичайно в Поліссі, де трапляється іноді й поза долинами річок, рідше в лісостепових районах і зрідка в північній частині степової області.

Поширення в Україні: на Закарпатті, в Прикарпатті, Розточчі, Поліссі, на заході Подільської височини, рідше в Правобережному та Лівобережному Лісостепу, зрідка - в північній частині степової зони (Дніпропетровська обл.) та в Криму.

Загальне поширення. Південна Скандинавія, Польща, Німеччина, Бельгія, Франція, Швейцарія, Австрія, Північна Італія, колишні республіки Югославії, Болгарія, Румунія, середня і південна смуги Європейської частини колишнього СРСР, помірні смуги Північної Азії до Даурії і далі на схід до Японії.

Господарське значення. Декоративна рослина, висаджують у садах, на вологих місцях, біля ставків разом з *I. pseudacorus*. З квіток добувають зелену фарбу.

Примітка. I. sibirica. наближається до сибірського *I. setosa* Pall.; останній від нашого відрізняється більшими квітками і коротшими внутрішніми частками оцвітини, що закінчуються щетинкою. На Далекому Сході і в Японії *I. sibirica* L. зустрічається у вигляді окремої раси — *subsp. orientalis* Thunb. pro sp.

Вид включено в нове видання Червоної книги України.

***I. понтичний (I. pontica* Zapat.)** (*син. I. humilis* M.Bieb.). Стебла короткі, висхідні. Листки розетки лінійні, 8-25 см завдовжки, 0,15-0,4 см завширшки. Кореневище потовщене, 0,5-1,0 см в діаметрі, занурене в ґрунт на 3-5 см. У результаті галуження кореневища формується дернина. Квітка одна (рідше дві), верхівкова, з синьо-фіолетовою оцвітиною, запашна, в її основі розвиваються парні зелені ланцетні приквітки. Плід - коробочка. Цвіте у IV-V. Плодоносить у V-VI.

Зростає на цілинних степах, степових трав'янистих і кам'янистих вапнякових та гранітних схилах, в заростях степових чагарників.

Господарське та комерційне значення: Декоративне, медоносне, ароматичне, цінний селекційний матеріал.

Поширення в Україні: в межах Гранітно-степового Побужжя, басейну р. Громоклея та р. Інгул. Кілька місцезнаходжень на території Кіровоградської обл.

Загальне поширення. Трансільванія, південно-західна частина України, Кавказ, Мала Азія.

Вид включено в нове видання Червоної книги України.

ПІДРІД ІРИС (IRIS). Зовнішні листочки оцвітини в нижній чистині зверху з борідкою із багатоклітинних волосків.

***I. маленький — I. pumila* L.** Стебло нерозгалужене, низеньке, звичайно тільки 1-3 см заввишки, ніколи не перевищує

Виставкові композиції

Урочисте відкриття виставки (Перша ліворуч директор НБС ім.М.М. Гришка НАН України д.б.н. Н.В. Заіменко

Діалог селекціонерів (Учасники виставки І. Хорош та Г. Мамченко)

Сорти-лауреати виставкового суддівства 2013 (Чудові медалі створено за фінансової підтримки фірми "Ігор" м. Тернопіль)

Виставкові композиції

Один з дебютантів виставки С. Дудецький біля власної експозиції

Е. Виноградська (ліворуч) з мамою біля власної експозиції

Фото до статті IV Всеукраїнська виставка Високих Борідкових ірисів *(Ю. Буйдін)*

Велика родина українських ірисівників у центрі Тернополя

Огляд ірисових новинок у саду І. Хороша (попереду і далі: Монако О., Трякіна О., Черногуз А.)

На кораблику по Тернопільському Ставу

Виставка ірисів у квітковому салоні "Ігор"

Концертна програма під час дружньої вечері

Господар III З'їзду УСІ 2014 року І. Хорош

Біля чудової виставки картин-вишивок (зліва-направо К. Монако, О. Трякіна, В. Горобець, А. Черногуз,)

Фото до статті: Там було напрочуд файно або спогади про III з'їзд УСІ

І. рогатий - *I. furcata* M.Bieb.

І. сибірський - *I. sibirica* L

І. боровий - *I. pineticola* Klok.

І. понтичний- *Iris pontica* Zapat.

Фото до статті:
Ботанічна класифікація та видовий склад роду *Iris* L. в Україні *(Ю. Буйдін)*

Фото до статті:
Ювілеї уславлених сортів *(І. Хорош)*

І. злаколистий
I. graminea L.

Ліворуч ВЄТЄР ПУСТИНІ, праворуч-ПРАЗДНІЧНИЙ
(Автор сортів Н.О. Мірошниченко)

І. болотяний - *І.*

І. солончаковий - *І. halophila* Pall.

І. угорський - *І. hungarica* Wald. et Kit

І. рівнолопатевий - *І. aequiloba* Led.

Фото до статті: Ботанічна класифікація та видовий склад роду *Iris* L. в Україні *(Ю. Буйдін) (продовження)*

І. маленький - *I. pumila* L.

І. перетинчастий - *I. scariosa* Willd.

І. флорентинський - *I. florentina* L

І. блідий - *I. pallida* Lam.

І. рябий - *I. variegata* L.

Фото до статті: Ботанічна класифікація та видовий склад роду *Iris* L. в Україні *(Ю. Буйдін) (завершення)*

SUSPECT (AB) T. Jhonson 2006

EYE TO EYE (AB) K. Keppel 2009

OCTAVE (AB) T. Jhonson 2008

Фото до статті: АРІЛИ ТА АРІЛБРЕДИ (*А. Черногуз*)

COLOUR BAZAAR

HOPELESS ROMANTIC
(Ghio '09) Pod parent

W22: Hopeless Romantic X Colour Bazaar

COLOUR BAZAAR X ?

Colour Bazaar X T201-1: (R89-2: (N245-3: Aline Harmony sib) x (O228-4: (L133-7: I'm Dreaming) x L304-1: Platinum Class sib)) x (R38-1: (P109-1: Wicked Woman x Popstar)x (P20-1: Wedding Belle x Staring)))

T201-1 Pollen parent

T26-4: Colour Bazaar sister X T201-2 (R89-2: (N245-3: Alpine Harmony sib) x (O228-4: (L133-7: I'm Ddreaming) x L304-1: Platinum Class sib)) x (R38-1: (P109-1: Wicked Woman x Popstar) x (P20-1: Wedding Belle x Starring)))

T26-4: COLOUR BAZAAR SISTER

Фото 1 до статті: ІНОДІ НЕ ВДАЮТЬСЯ НАВІТЬ НАЙБІЛЬШ РЕТЕЛЬНО ПРОДУМАНІ ПЛАНИ... *Нотатки з гібридизації (Б. Блайз)*

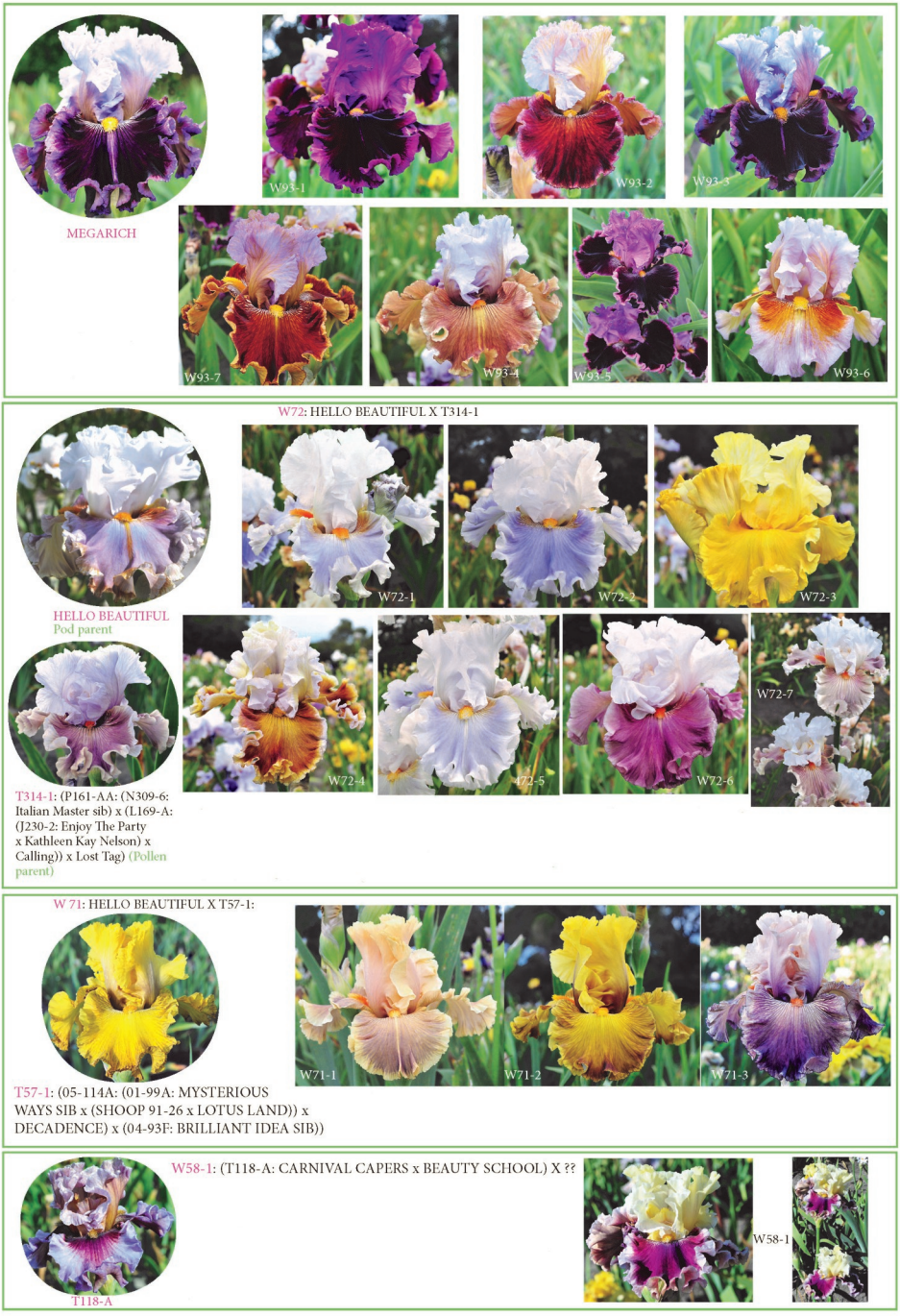

Фото 2 до статті: ІНОДІ НЕ ВДАЮТЬСЯ НАВІТЬ НАЙБІЛЬШ РЕТЕЛЬНО ПРОДУМАНІ ПЛАНИ... *Нотатки з гібридизації (Б. Блайз)*

MY BELOVED
(Ghio '10

ANOTHER WOMAN

V106: My Beloved X Another Woman

LIQUID SUNSHINE

W88: Liquid Sunshine X ??

MAGICAL Ghio '08)

T334-1: (O211-A: (L94-1: Ostentatious x (G48-5: Burst x Epicenter)) x (L266-1: (G48-5: Burst x Epicenter) x Zestful Miss)) x (R85-1: Heart Of Dreams sib))

W81: T334-1 X Magical

V192-A: (05-142A: HOUSE AFIRE x SUNBLAZE) X ADOREE

W45: (U346-2: FINE DROP x (S213-1: SWEET SVENGALI x ADOREE)) X ??

Фото 3 до статті: ІНОДІ НЕ ВДАЮТЬСЯ НАВІТЬ НАЙБІЛЬШ РЕТЕЛЬНО ПРОДУМАНІ ПЛАНИ... *Нотатки з гібридизації (Б. Блайз)*

10 см; наверху з однією квіткою або з двоквітковим суцвіттям. Кореневище коротке, розгалужене. Всі листки прикореневі, мечоподібні, сизувато-зелені, довші від стебла, до 8-10 см завдовжки, 4-12 мм завширшки. Квітки частіше фіолетові (*f. violacea*), жовті (*f. lutea*), рідше жовті з чорною плямою при основі листочків оцвітини чи бруднувато-жовті з фіолетовими жилками або білувато-жовті, майже білі (*f. alba*), рожевуваті, голубі або темно-сині; іноді зовнішні листочки оцвітини жовті, а внутрішні злегка фіолетові (*f. mixta*).

Зовнішні частки оцвітини обернено-ланцетні, з борідкою, внутрішні частки майже однакової довжини з зовнішніми, але з широкою довгасто-обернено-яйцеподібною пластинкою і з вузьким нігтиком. Коробочка довгаста, невиразно-тригранна, загострена, сидяча або майже сидяча, 4-6 см завдовжки. Цвіте IV-V.

Поширення в Україні: майже по всій Україні на цілинних степах, на кам'янистих місцях, на схилах. Звичайно в степовій області і, зрідка, в південній частині лісостепових районів, в Карпатах і Криму.

Загальне поширення. Північна частина Балканського півострова, Угорщина, Трансільванія, Австрія, південна смуга Європейської частини колишнього СРСР, Кавказ, Закавказзя, Мала Азія.

Примітка. Ботанік Продан вважає, що типовий *I. pumila* росте лише в Трансільванії та Буковині. На думку акад. Гроссгейма, наша рослина це *Iris taurica* Lodd.

Господарське значення. Культивують у садах, і квітниках.

I. рівнолопатевий — I. aequiloba Led. Стебло коротке, 15-30 см заввишки, при основі з 3-4 нерівними листками, 3-10 мм завширшки. Кореневище довге. Квітка на ніжці 5-8 мм завдовжки; пластинки віночка лілові або жовті, рівні, 40-50 мм завдовжки, 8-12 мм завширшки. Зовнішні пластинки віночка зверху тупі або закруглені, назад зігнуті; внутрішні — ланцетні, вгорі трохи загострені; зав'язь 10-18 мм завдовжки. Плід — тригранний, трохи здутий, 30-48 мм завдовжки, 1-2 см завширшки. Насіння бурувато-червоне, до 3,5 мм завдовжки. Цвіте IV—V.

Вид, властивий солончакам і солончаковим степам.

Поширення в Україні: на солонцюватих трав'янистих місцях на півдні Херсонської області.

Загальне поширення. Ендем південної частини колишнього СРСР.

І. боровий — I. pineticola **Klok.** Стебла 20 см заввишки, з 1-2 листками або безлисті; листки лінійні, 5-32 см завдовжки, 1,5-8(10) мм завширшки, трохи зігнуті, при верхівці загострені. Кореневище повзуче, випускає плідні стебла й неплідні гони з пучками листків. Квітки ясно-жовті, на квітконосі в кількості (1) 2 (3), на квітконіжках 5-20 мм завдовжки. Зовнішні частки оцвітини довгасто-обернено-яйцеподібні, до 20 мм заввишки, нижче середини з довгастою борідкою з жовтих волосків; внутрішні – помітно вужчі, але майже такої ж довжини, як і зовнішні, з більш-менш хвилястими краями. Коробочка тригранна, до обох кінців більш-менш загострена; насіння 3,25-5 мм, чорне, зморшкувате. Цвіте IV–V.

Поширення в Україні. У борах і на піскуватих місцях серед степу. В південних лісостепових районах і північних степових, переважно в лівобережній частині України.

Загальне поширення. Типовий північно-понтичний ендем. Поза межами України зустрічається в південних районах Курської, Воронезької, Орловської областей і в західних районах Саратовської області Росії, не доходячи на схід до Волги.

Примітка. До південно-сибірського *I. flavissima* Pall, наш вид безпосереднього відношення не має. Від панонського *I. aremaria* W.K. нашу рослину досить чітко відрізняв ще ботанік К.О. Угринський. Поширений цей вид у східній частині Середньої Європи, у басейні Дунаю. Перехідні форми гібридного походження між обома видами (хоча б уже через брак контакту) відсутні. Наш вид, мабуть, є вихідним типом для I. arenaria, а не навпаки.

Вид включено в нове видання Червоної книги України.

І. перетинчастий – I. scariosa Willd. Стебло до 10-12 см заввишки, вгорі з суцвіттям із двох квіток. Листки всі прикореневі, мечоподібні, більш-менш назад зігнуті, майже однакової довжини з стеблом або коротші від нього. Кореневище повзуче, наверху з буруватими волокнами. Квітки бузкові або голубі, сидячі або з дуже короткими квітконіжками; трубочка оцвітини навколо верхівки трохи розширена, в 2-3 рази довша від зав'язі і звичайно перевищує покривало. Частки оцвітини майже однакової довжини; зовнішні – довгасто-обернено-яйцеподібні, поступово до основи звужені, з борідкою; внутрішні – з вузьким нігтиком.

У степах, на кам'янистих і солонцюватих місцях. Поширення в Україні: Середньо-Дніпровський район (південно-західна частина), Причорномор'я. Загальне поширення. Південь Європейської частини колишнього СРСР (спорадично), Західний Сибір, Монголія, Джунгарія.

Примітка. Ізольоване знаходження цього виду в західній частині України, відірване від суцільного ареалу поширення на величезну відстань, досі не з'ясоване. Хоч і не можна сумніватися в правильності визначення відповідних рослин відомими ботаніками.

І. рогатий — I. furcata M.Bieb. Стебло 15-50 см заввишки, з 2-3 здебільшого одноквітковими гілками. Квітки на ніжках, перевищують листки. Кореневище коротке, повзуче. Листки широко-серповидно-мечоподібні, не перевищують стебла, 1-2 см завширшки. Оцвітина ясно-синьо-фіолетова; зовнішні і внутрішні частини оцвітини майже однакові, зворотно-яйцеподібні, 4-5 (6) см завдовжки і близько 2-2,5 см завширшки. Коробочка 4-4,5 см завдовжки. і 2—2,5 завширшки. Цвіте 2/2 IV—V.

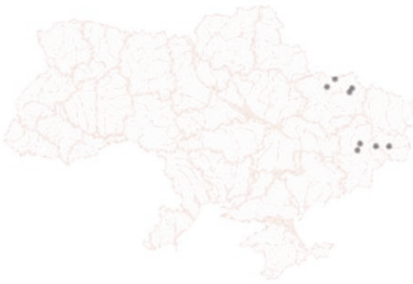

Поширення в Україні: степи, степові схили, крейдяні та вапнякові відслонення у східній і південно-східній частинах України. Загальне поширення. Південний схід Європейської частини колишнього СРСР, Мала Азія.

Примітка. Вид, дуже близький до *I. hungarica* Wald st. et Kit.,

за який його часто приймають. Потребує подальших спостережень над ним у природі, з'ясування точніших меж поширення.

Вид включено в нове видання Червоної книги України.

І. угорський — I. hungarica Wald. et Kit. Стебло 15-30 см заввишки, просте або частіше від середини або нижче розгалужене, з 1-2 здебільшого одноквітковими гілками. Квітки перед цвітінням трохи звислі, темно-фіолетові з білуватою або яскраво-фіолетовою борідкою; внутрішні частки оцвітини витягнуті в нігтик. Кореневище довге, повзуче, 18-22 мм завтовшки. Листки майже рівні стеблу, серпоподібно-мечоподібні. Коробочка довгаста, тригранна. Цвітіння V-1/2 VI.

Росте на галявинах у листяних і мішаних лісах, між чагарниками, у гаях, на лугах.

Поширення в Україні: зрідка в південній частині Полісся; розсіяно в Лісостепу і злаково-луговому Степу.

Загальне поширення. Східна Німеччина, Угорщина, республіки колишньої Югославії, Чехія та Словаччина, Трансільванія, середня і південно-західна смуги Європейської частини колишнього СРСР.

І. рябий – I. variegata L. Рослина до 40—50(60) см заввишки. Стебло вгорі розгалужене, звичайно багатоквіткове; листки широко- або лінійно-мечоподібні, майже однакової довжини з стеблом або коротші, 12-35 мм завширшки. Зовнішні листочки оцвітини жовто-білуваті, з бурими або темно-пурпуровими жилками; внутрішні – золотисто-жовті. Квітки майже сидячі, частки оцвітини довгасто-обернено-яйцеподібні, з округленою або виїмчастою верхівкою; зовнішні жовтувато-білі, з численними буруватими або темно-пурпуровими жилками і з жовтою борідкою; внутрішні – золотисто-жовті. Коробочка довгаста, загострена. Цвіте V – VI.

Вирощують у квітниках і, можливо, трапляється де-не-де як здичавіла рослина.

Поширений майже по всій Україні.

Загальне поширення. Німеччина (Баварія), Австрія, Чехія та Словаччина, Угорщина, Румунія, республіки колишньої Югославії, Болгарія.

I. блідий – I. pallida Lam. Стебло 30-60 см заввишки або вище, значно перевищує широко-мечоподібні листки, здебільшого тільки вгорі розгалужене. Суцвіття більш-менш багатоквіткове; листочки покривала від основи перетинчасті. Квітки запашні, на коротких квітконіжках. Частки оцвітини ясно-фіолетові, майже однакової довжини, дуже широкі; зовнішні – широко-обернено-яйцеподібні, з жовтою борідкою, у верхній частині відігнуті; внутрішні – догори спрямовані. Кореневище товсте, повзуче. Цвіте V – VI.

Вирощують у садах і квітниках.

Поширення в Україні: західна частина України (Прикарпаття, Закарпаття).

Загальне поширення. У дикому стані: Італія, Кріт, Родос, Сирія, Палестина.

I. німецький – I. germanica L. Стебло 60-100 см заввишки, багатоквіткове. Листки мечоподібні, сизо-зелені, загострені. Трубка оцвітини довша від зав'язі; відгин оцвітини яскраво-фіолетовий, з жовтуватими нігтиками, з бурими жилками; пластинки зовнішніх часток оцвітини обернено-яйцеподібні, вертикально-звислі, зверху з поздовжньою жовтою борідкою; внутрішні частки оцвітини однакової довжини з зовнішніми, раптом звужені в нігтик. Кореневище тонке, коротке, повзуче. Цвіте V -VI.

Часто культивують в садах як декоративну рослину. За деякими даними, може дичавіти, не виходячи, проте, за межі садів.

Поширений майже по всій Україні.

Загальне поширення. В дикому стані: Південна Європа до Південної Німеччини, Австрія і Румунія, Греція, Кріт, Північний Іран, Північна Африка.

I. флорентійський – I. florentina L. Стебло до 60 см заввишки, довше від широко-мечоподібних листків; вгорі – розгалужене, з 2-4 покривалами. Кореневище товсте, повзуче. Квітки на досить довгих квітконіжках; частки відгину оцвітини білі або блідо-голубуваті; зовнішні – обернено-яйцеподібні; у верхній частині відігнуті, при основі з бурими жилками і ясно-жовтою борідкою; внутрішні – довгасто-обернено-яйцеподібні,

до основи майже поступово звужені в нігтик; лопаті часток стовпчика спрямовані вперед. Цвіте V – VI.

Вирощують у садах і квітниках.

Поширений майже по всій Україні.

Загальне поширення. У дикому стані: Канарські острови, Піренейський півострів, Південна Франція, Італія, Балканський півострів, Північна Африка, Південна Аравія.

Господарське значення. Кореневище *Rhizomo Iridis* – містить у собі кетон ірон і застосовується в медицині (у нас відомий під назвою фіалкового кореня) та в парфумерному виробництві.

Останні чотири види ірисів (*і. рябий, і. блідий, і німецький, і. флорентійський*), швидше за все, на територію України занесені шляхом інтродукції і якщо трапляються в природних умовах, то, схоже, це здичавілі форми інтродукованих рослин. Враховуючи цей факт, ці види скоріше не є ендемічними для нашого регіону.

Використана література

1. Родионенко Г. И. Род Ирис — *Iris* L. (Вопросы морфологии, биологии, эволюции и систематики). - М.-Л.: Издательство АН СССР, 1961. - 216 с.
2. Mathew B. The *Iris.* – London, 1981. – 202 p.
3. Червона книга України. Рослинний світ. / Під ред. Я. П. Дідуха — К.: Глобалконсалтинг, 2009. — 912 с.
4. Рід *Iris* L.. / Флора УРСР (т. 3. Araceae—Orchidaceae) (Фомін О.В., Бордзіловський Є.І.). К.: АН УРСР. – 1950, с. 284-303.
5. Доброчаева Д. Н., Котов М. И., Прокудин Ю. Н и др. - Киев: Наукова думка, 1987. – С. 403-405.
6. Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання) / Укладачі: докт. біол. наук, проф. Т.Л. Андрієнко, канд. біол. наук М.М. Перегрим. – Київ: Альтерпрес, 2012. – 148 с.
7. Алексеева Н. Б. Род *Iris* L. (Iridaceae) в России // Turczaninowia. 2008. Т. 11, № 2. Барнаул. 70 с.

ІНОДІ НЕ ВДАЮТЬСЯ НАВІТЬ САМІ РЕТЕЛЬНО ПРОДУМАНІ ПЛАНИ...

Нотатки з гібридизації

(Баррі Блайз, Австралія)

Отже, повернемося до весни 2010 року. У цю пору року більш ніж 12 останніх років спостерігалася тривала посуха і вже здавалося, що так буде і завжди. Тому ми висадили наші сіянці в місці, яке в "нормальний" сезон було б для них занадто вологим, так як ділянки заповнилися б весняною дощовою водою, що, забігаючи наперед, врешті-решт і відбулося. Посуха закінчилася, була величезна кількість дощів увесь сезон, від цвітіння до кінця грудня. Іриси напрочуд добре із цим упоралися, але побічні ефекти були катастрофічними. У плині останніх п'ятдесяти років ми використовували невеликі паперові бирки при запиленні для фіксування батьківських пар (крос). Ці етикетки завжди дуже добре зберігалися, але в цьому сезоні через постійні дощі трапилася навала мільйонів дрібненьких равликів, і вони зжерли всі етикетки, залишилися тільки мотузочки. Це відбувалося так швидко, що ми не встигали міняти етикетки, і звичайно равлики знищили всі важливі відомості, такі як номер або назва запилювача. Деякі етикетки були читабельні, тобто були врятовані, але більше 50% бирок неможливо було прочитати, і все, що нам залишилось - це лише ім'я материнської рослини, тому що материнські кущі були позначені металевими етикетками. Коробочки були успішно зібрані, маленькі саджанці, які виросли з насіння, висаджені в ґрунт навесні 2011 року.

У нас було тверде правило - сіянці з невідомим запилювачем ніколи не застосовувати для подальшого схрещування, можливо тільки для інтродукції, якщо там виявляться дійсно достойні екземпляри. Немає нічого більш жахливого, ніж планувати нові схрещування, не знаючи всього родоводу вихідних рослин. Звичайно ж деякі кращі сіянці, що зацвіли минулої весни були із запилень з невідомою батьківською особиною, і, незважаючи на правила, кращі з цих сіянців були використані для подальших схрещувань, тобто ми не могли встояти - наскільки вони були гарні. Це вступне слово просто пояснює, чому в ряді родоводів відсутні окремі частини, і

демонструє, що навіть ретельно продумані плани іноді дають збій.

Далі наведені деякі з відібраних сіянців, що квітували минулої весни, і ви можете помітити, що деякі з них походять від наших новинок 2013 - 2014 року інтродукції. Проте немає ніякої гарантії, що кожний із цих сіянців буде використаний у подальшій селекції або буде інтродукований, хоча завжди цікаво подивитися, що може вийти у вашій селекційній програмі при використанні певного ірису.

Більшість з аматорів, які переглядають наші каталоги, і ймовірно ті, що самі займаються гібридизацією, часто запитують нас про різні варіанти схрещувань, і про те, які конкретно сорти походять від тих чи інших батьків. Більше половини інтродукованих нами сортів ніколи не використовуються нами для подальшої гібридизації, просто тому, що нами створено дуже багато сортів ірисів та перспективних сіянців, і не вистачить і п'яти життів, щоб усе це використати. Якщо ми інтродукуємо новий сорт, ми ставимо за мету, щоб вони могли зав'язувати життєздатне насіння, і лише обрані з останніх будуть інтенсивно використовуватися в нашій селекційній програмі.

W22:HOPELESS ROMANTIC X COLOUR BAZAAR

Використовуючи COLOUR BAZAAR у якості материнської рослини з пилком від різних сортів, а також у якості запилювача, ми можемо бачити до яких різних варіантів це приводить. Візерунок COLOUR BAZAAR може бути повністю витіснений, якщо використовувати з ним у схрещуванні наприклад такий сорт як HOPELESS ROMANTIC або його візерунок може повністю домінувати, як це проглядається у наступному невідомому схрещуванні.

Було тільки шість сіянців від цього схрещування, п'ять з яких ми вважаємо гідними збереження, для того, щоб подивитися на них ще раз. Негативний тут лише той момент, що ми не знаємо батька з батьківської сторони. *(фото 1 (W47-1, W47-2, W47-3, W47-4, W47-5))*

У цих двох відібраних сіянців рослини-запилювачі і материнські рослини є сестрами. Обоє батьків дуже різні, результат теж відрізняється значно, але генетично вони усі близькі

одне до одного. Ці сіянці будуть цікаві, як самі по собі, так і якщо спробувати зробити запилення в обох напрямках. Тоді це дасть дійсно великий діапазон змін, і буде цікаво планувати подальші родоводи й порівнювати результати *(фото 1, W47-1 – W47-5)*

MEGARICH X??

Ми дійсно бачимо, що ознаки батьківської рослини передаються в обох напрямках. Це чудовий спектр змін забарвлення, а також широка форма й гофрування, яке присутнє у більшої частини відібраних сіянців. *(фото 2, W93-1 – W93-7).*

W72: HELLO BEAUTIFUL X T314-1

Ми відібрали ряд сіянців від HELLO BEAUTIFUL і помітили серйозну тенденцію, яка проявляється у білих або кремових широких гофрованих стандартах. Крім того, багато сіянців дуже високі, і навіть деякі надмірно високі, що досягають 125 см, що означає, що вони легко можуть зламатися від сильного вітру. Позитивним у цьому відборі є велика кількість варіантів із чисто білими стандартами, що робить їх дійсними аменами, над якими ми часто працюємо в нашій селекційній програмі. *(фото 2, W72-1 – W72-7)*

W71: HELLO BEAUTIFUL X T57-1

Порівнюючи відібрані від цього запилення сіянці з аналогічними, наведеними вище *(W72),* зауважуємо, що білих стандартів не стало, колір стає більш інтенсивним, менше пастельних тонів. Без сумніву, MYSTERIOUS WAYS і DECADENCE виявили тут свій вплив достатньо сильно. *(фото 2, W71-1, W71-2, W71-3)*

W58-1:(T118-A:CARNIVAL CAPERS × BEAUTY SCHOOL) X??

Цей сіянець був одним із найприємніших для нас з відборів 2012 року, і саме тут ми порушили наше правило - не використовувати сіянець у схрещуванні, якщо ми не знаємо весь його родовід. Ми використовували його і як материнську рослину, й у якості запилювача. Ми повинні були переконатися, що білий верх буде присутній і у його нащадків.

Також слід зазначити про його знаменитого предка, бабусю CARNIVAL CAPERS, яка є батьком COLOUR BAZAAR. Отже, ми намагалися зрозуміти, хто був батьком по батьківській лінії. Було всього два сіянці від цього схрещування.

Джо Гіо говорив нам, що MY BELOVED, можливо, є найкращим із запилювачів, які він використовував. Так, звичайно, він дає великий приріст і гарне розгалуження, не говорячи вже про чудову форму квітки. ANOTHER WOMAN вже раніше використовувався в схрещуваннях попередніх років, ми знаємо, що це прекрасний батько.*(фото 3, V106-A, V106-B)*

W88: LIQUID SUNSHINE X??

Ми використовували також LIQUID SUNSHINE для запилення, але тільки пару разів. Однак, побачивши велике різноманіття отриманих результатів, ми будемо обов'язково використовувати його знову. LIQUID SUNSHINE походить від THAT'S ALL FOLKS X ANOTHER WOMAN. Навіть не знаючи, хто є запилювачем, ми бачимо, що LIQUID SUNSHINE дає цікавих нащадків.*(фото 3, W88-1, W88-2)*

W81: T334-1X MAGICAL

Із усіх ірисів Гіо, які ми використовували, найбільш плідним був MAGICAL. Ми відібрали багато сіянців, в основному в пастельних тонах. Однак це схрещування з T334-1 має і досить великий відсоток плікат, хоча це не достатньо показано у цих замітках. Частина цих сіянців буде використана в майбутньому, щоб побачити, як вони покажуть себе в наступному поколінні. Нашим вибором у першому цвітінні є *W81-4*, у нього сподобалися деякі деталі, а саме - плечі. *(фото 3, W81-1 – W81-8)*

ADOREE усе ще дає нам нові цікаві забарвлення. У схрещуванні *V192* він бере участь із сіянцем Кіта Кеппела, в родоводі якого присутній сорт Гіо, який дав золотисто-жовтий візерунок *(V192-A).* Його сестра *(V192-B)* - червоний бітон, можливо трохи завузький, але є одним із найбільш червоних ірисів, бачених нами серед сіянців. У схрещуванні *W45* ADOREE є дідусем і, очевидно, саме він дав ці чудові оксамитові сіянці, хоча ми і тут також не знаємо, хто був батьком по батьківській лінії.

Переклад з англ. О. Монако

ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ СЕЛЕКЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ З ІРИСАМИ В УМОВАХ ПРИВАТНОГО ГОСПОДАРСТВА

Геннадій Мамченко, м. Прилуки.

Досить часто настає мить, коли ірисівник намагається отримати рослини із насіння. Вирощені власноруч сіянці стають улюбленцями. Окремі з них можуть бути кандидатами у сорти. Але необхідно пам'ятати про те, що лише одиниці із тисяч можуть претендувати на це звання. У випадку успіху новий сорт може бути поширений і приносити людям радість багато років.

Найпростішим шляхом для початківця можуть бути рекогностувальні (розвідувальні, для того щоб «набити руку») роботи з селекції ірисів: отримання і висівання насіння від вільного запилення, аналіз таких популяцій та добір сіянців з культурними ознаками, їх розмноження та подальше вивчення. Необхідно відзначити, що частка таких сіянців у даному випадку надзвичайно мала, а часто і зовсім відсутня. На наш погляд, кращою і ефективнішою частиною селекційного процесу є ретельний підбір вихідних пар та їх штучна гібридизація.

З невеликою долею ймовірності, але реально можливим може бути пошук позитивних спонтанних соматичних мутацій у колекційних зразках ірису. Наприклад, в межах однієї рослини сорту частина лопаток може змінювати забарвлення чи форму квітки, листків, підвищується стійкість проти хвороб, тощо. Після виявлення таких екземплярів необхідно переконатися, що ці зміни стабільні. Отже, подальший селекційний процес будують аналогічно тому, який проводиться з рослинами, отриманими генеративним шляхом (з насіння). Ось і свіжий приклад: у 2014 році відомий селекціонер ірисів Paul Black запропонував сорт з пістрявими листками VARIEGATED WONDER, який у свою чергу є спортом сорту WONDERS NEVER CEASE.

На жаль, досить часто аматорська селекція завершується на стадії створення гібридних форм та їх реєстрації як сортів. Реєстратор, у нашому випадку AIS, вимагає мінімум інформації про новостворений сорт і реєструє все, що буде запропоновано, залишаючи на совісті автора факт всебічного,

розтягнутого у часі вивчення того чи іншого селекційного здобутку.

Його не цікавить, на якому з етапів селекційного процесу реєструється сіянець: що вперше зацвів з невідомою поведінкою його клонів чи ретельно вивчений.

Тепер по суті. Чи можуть змінюватися морфологічні ознаки гібридних сіянців ірису у процесі їх вегетативного розмноження та у часі? За визначенням - особини, які виникають від одного материнського організму, матимуть однаковий генотип (начебто ні!). Разом з тим, за твердженням генетиків, генотип послідовно реалізується у фенотип в ході індивідуального розвитку організму і за певних умов життєвого середовища, чинники якого (коливання температури, зміна освітленості та вологості, умов агротехніки, взаємовідносин з іншими організмами та ін.) часто мають визначальне значення для прояву і розвитку тієї чи іншої ознаки та властивості. Іншими словами, мова йде про неспадкову (модифікаційну, або фенотипову) здатність організмів реагувати на умови навколишнього середовища і змінюватися в межах норми реакції, яка визначається генотипом. Конкретних прикладів прояву модифікаційної мінливості у рослин та сортів рослин більш ніж достатньо. Але як це узгоджується з селекцією ірисів?

Гібридизація ірису

Припустимо, що у рік аналізу гібридних популяцій та індивідуального добору перспективних гібридів склалися оптимальні умови: температура повітря, опади, живлення та ін. Сіянці реалізували генетичні можливості і мали максимальний прояв господарсько-біологічних ознак (кількість квіток у квітконосі, гіллястість, яскравість забарвлення, ступінь гофрування, стійкість проти хвороб, зимостійкість та ін.), наслідком чого, власне, і став добір частини з них. У наступні роки з низки оптимальних «випадає» одна чи декілька умов, і, скажімо, більшість відібраних сіянців, а точніше клонів сіянців (адже на цьому етапі необхідно провести їх розмноження для подальшого вивчення (дивись далі – *контрольний розсадник*)) повторює ознаки

вихідних форм, а декілька має, наприклад, тьмяне забарвлення квіток, або не формує необхідної кількості квіток у квітконосі, або взагалі вимерзає взимку. Але генотип залишається постійним. Це і вимагає вивчення виділеного селекційного матеріалу у часі з обов'язковим аналізом клонів у порівнянні їх з контролем, (адже селекція – це в першу чергу покращення існуючого).

Погодні умови ніколи не повторюються, неможливо щороку створювати однаковий агрофон, бувають роки з епіфітотіями хвороб (вибухоподібним розповсюдженням) і т.д. А особливо хиткі в цьому плані якраз «генетично молоді» рослини. Разом з тим, селекціонера мають цікавити лише ті гібриди, які в межах коливань різних факторів залишаються стабільними. Гібрид, який передчасно змінює хоча б одну основну ознаку автоматично втрачає і претензії називатися сортом. Він має бути вибракуваним. А тепер уявімо, що у рік добору сіянці зареєстрували як сорти і певну частину посадкового матеріалу реалізували ірисівникам-колекціонерам. У життєвому циклі людини це виглядало б приблизно так: після закінчення дитячого садка дитині вручили б дипломи про фахову вищу освіту і влаштували на роботу.

Достигання гібридного насіння

В наукових установах, де виконуються завдання зі створення сортів різних культур, селекційний процес проводиться за спеціальними методиками всебічного вивчення гібридного матеріалу та у відповідності з встановленими типовими схемами, які включають ряд послідовних етапів. Закладаються досліди на природних та штучних провокаційних фонах, метою яких є об'єктивна оцінка потенційних можливостей селекційного матеріалу, які проявляються у різних агрометеорологічних умовах окремих років. У залежності від біологічних особливостей культури застосовуються більш конкретні схеми, але принцип їх розробки і призначення окремих етапів залишається спільним.

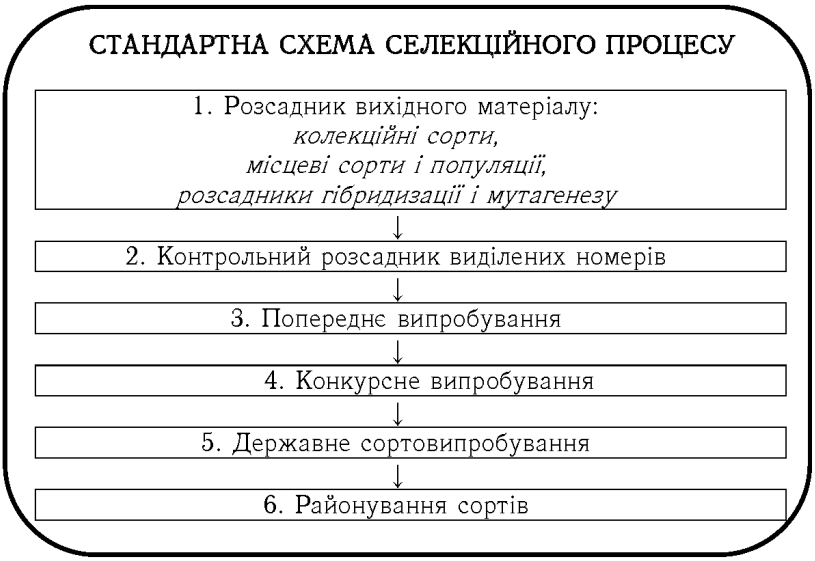

Якщо спробувати адаптувати загальну схему до селекції ірисів в тій таки науковій установі, то вона могла б мати такий вигляд:

I. Колекція сортів, сортозразків, міжсортових гібридів, інцухт-ліній (отриманих в результаті самозапилення *ред.*), мутантів, тощо. Їх вивчення та підбір вихідних пар для штучної гібридизації.

II. Гібридизація, збір гібридного насіння (1 рік).

III. Оцінка селекційних номерів за схемою селекційного процесу:

а) вирощування сіянців (1 рік);

б) гібридний розсадник (оцінка гібридних популяцій, виділення перспективних гібридів) в умовах України 2 роки;

в) контрольний розсадник (оцінка біологічних особливостей клонів селекційних номерів у порівнянні з сортами-контролями) – 3 роки;

г) попереднє випробування (оцінка селекційного матеріалу за важливими господарсько-біологічними властивостями в умовах, найбільш наближених до виробничих) – 3 роки;

д) конкурсне випробування, (порівняння ведеться з кращим районованим сортом-стандартом і перспективним сортом, створеним в іншій селекційній установі) – 3 роки;

IV. Виробниче сортовипробування (3 роки).

V. Державне сортовипробування (3-4 роки).

VI. Районування сортів.

Усвідомлюючи той факт, що в умовах приватної присадибної ділянки виконати весь процес за вказаними пунктами неможливо з різних причин, але і без частини з них неможливо вести селекційну роботу. У зв'язку з цим, радимо скористатися скороченою схемою, описаною у пунктах I–IIIв. За вказаною схемою процес створення окремо взятого сорту займе 7 років (3-4 цвітіння).

Оцінку гібридів слід сконцентрувати у контрольному розсаднику, де має бути вивчений комплекс їх господарсько-цінних кількісних та якісних показників: декоративність, продуктивність, стійкість до хвороб та несприятливих погодних умов, стабільність зберігання ознак у часі, однорідність клонів у межах гібридної форми тощо. На етапах оцінки без жалю проводити вибраковування як гірших клонів, так і гібридів в цілому. У якості контрольних сортів можна використати вихідні батьківські форми того чи іншого гібриду, який вивчається. Кількість клонів кожного гібриду має бути хоча б 6 шт., (згідно з «Методикою проведення державної кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні» досліди при проведенні експертизи закладають з 18 рослин ірисів). А логічним завершенням цієї роботи стане реєстрація та інтродукція новостворених сортів.

ЕКЗОТИЧНІ НЕЗНАЙОМЦІ

Вашій увазі пропонується нова рубрика, яка буде висвітлювати інформацію про нехарактерні для вирощування в Україні види та садові групи ірисів. Перший такий матеріал присвячений арілам та арілбредам...

ДЕЩО ПРО АРІЛИ ТА АРІЛБРЕДИ

А. Черногуз, м. Київ

Під назвою «Аріли» (Aril) в одній групі знаходяться два дуже різні між собою види ірисів. Мова йде про іриси Онкоцикли (Oncocyclus) та іриси Регеліа (Regelia), які

походять з Близького Сходу та Кавказу. Попри те, що ці ірис мають борідку і належать до Борідкових ірисів, за іншими декоративними і біологічними особливостями значно відрізняються від них. Щоправда, їхні борідки напрочуд вишукані. Регелії мають довгу та скуйовджену борідку, а ірисонкоцикли – широку, подібну на пухнастий клаптик.

Аріли, крім того, можуть похизуватися темними різнокольоровими сигнальними плямами з прожилками та вкрапленнями під борідкою. На жаль, Аріли дуже неохоче ростуть у всіх регіонах поза межами їх природного ареалу. Проте, в минулому столітті були виведені гібриди, отримані від схрещування Арілів та Борідкових ірисів. Вони мають назву Арілбреди (Arilbred, AB), і вони, як правило, легко вирощуються та мають усі характерні для Арілів декоративні ознаки. Більшість Арілбредів високі і мають великі та вишукані квіти. Вони зазвичай квітують раніше, ніж Високі Борідкові (TB), разом з пізніми Карликовими (SDB) та Інтермедіа (IB). У залежності від того, які види брали участь у схрещуваннях розрізняють Онкобреди (Oncobred, OB) – гібриди Онкоциклів та Борідкових, Онкогеліа (Oncogelia, OG) – гібриди Онкоциклів та Регеліа та Онкогеліабреди (Oncogeliabred, OGB) – гібриди Онкоциклів, Регеліа та Борідкових. За розміром вирізняють: невисокі Арілбреди, виведені схрещуванням Арілів або Арілбредів з Карликовими ірисами чи ірисами Інтермедіа. Їх називають "Арілбреди-медіани", "Аріл-медіани" або "Арілмеди" (Arilmed).

Враховуючи різний ступінь домінування арілової складової в родоводі сорту, вживаються відповідні позначення (AB+) чи (AB-). Впізнати сорти з Регеліа-складовою в родоводі можна за такими ознаками квітки:

А) видовжені стандарти і фоли;

Б) довгі вузькі борідки, які інколи заходять і на стандарти;

В) добре помітне жилкування;

Г) видовжена пляма іншого забарвлення на фолах.

Квітка з Онкоцикл-складовою має такі ознаки:

А) стандарти вишуканої куполоподібної форми;

Б) фоли в нижній своїй частині вигнуті в напрямку до стебла;

В) широкі і короткі дуже пишні борідки

Г) чітко окреслена, майже кругла, темна пляма-сигнал під борідкою

Д) дещо збільшені стайли.

Зовсім недавно і українські ірисівники почали цікавитися цими екзотичними і мало поширеними у нас гібридами, адже багато регіонів України досить сприятливі для успішного вирощування Арілбредів. Можливо, і гібридизатори почнуть використовувати їх в своїй селекційній роботі, щоб створити нові і цікаві культивари, які будуть добре пристосовані до ґрунтово-кліматичних умов України.

Далі Вашій увазі пропонуємо статтю Тома Уотерса (Tom Waters) написану для "On-line Iris Encyclopedia", яка присвячена культурам Арілів та Арілбредів...

КУЛЬТУРА АРІЛ І АРІЛБРЕД ІРИСІВ

Том Уотерс, США

Аріли (Aril) та Арілбреди (Arilbred) мають репутацію дуже примхливих ірисів, що важко вирощуються. Частково вони її заслужили, але у більшості випадків – це результат деяких непорозумінь. На жаль, слово «Аріл» дуже часто вживається на позначення як Арілів, так і Арілбредів (і це не дивно, адже Арілбреди – це гібриди Арілів та Борідкових ірисів). Але, як би там не було, обидва ці види дуже відрізняються за своїми потребами і за здатністю рости та квітувати без спеціальної уваги.

Сьогодні Арілбреди з легкістю ростуть в різних кліматичних умовах. Якщо ви посадите Арілбреди поміж посадок Борідкових ірисів, то помітите, що більшість з них виросте і зацвіте без ніяких додаткових умов, навіть за межами клімату західної та південно-західної частини Північної Америки, у якому звикли рости Аріли. Тим не менш, знання про їхні специфічні уподобання збільшать шанси та забезпечать більш високий рівень успішного росту Арілбредів. Оскільки чисті Аріли ростуть не всюди, далі варто зупинитися на огляді власних потреб цих рослин, що дасть нам змогу краще зрозуміти потреби їхніх нащадків – Арілбредів.

Аріли належать до групи Онкоциклів і Регеліа Близького Сходу та гібридів, предками яких є лише Аріли. Онкоцикли – це завжди випробування для ірисівників, що живуть за межами рідного рослині регіону, але бажають їх виростити в своєму саду. У літній період Аріли переважно «сплять», і тому їх листки дуже схильні до загнивання при надмірній кількості вологи влітку. Більше того, вони надзвичайно примхливі і непередбачувані: можуть квітувати чотири чи п'ять сезонів, а потім загинути без жодної на те причини. Іриси Регеліа хоча і є пристосованішими, але все одно віддають перевагу сухому жаркому літу.

Дехто, почувши що Аріли – це пустельні рослини, робить висновок про їхню уразливість до зимових холодів. Але це не той випадок. Багато Арілів походять із відкритих гірських регіонів, де зими можуть бути надзвичайно суворими. Деякі низовинні види ірисів Онкоциклів є ще менш витривалими, але цю особливість вони розділяють з багатьма прабатьками тетраплоїдних Високих Борідкових ірисів, що походять з цього самого регіону. Тому зимові запобіжні заходи більше потрібні для Високих Борідкових ірисів.

Найбільша проблема у вирощуванні чистих Арілів – організувати належні умови для їхнього літнього сну. Після того, як вони втратять листки, кореневища повинні перебувати в теплому, сухому та добре дренованому ґрунті, поки восени Аріли знову не почнуть рости. В місцевостях з пустельним кліматом ці умови досягаються без особливих проблем: все що потрібно – це розпушувати ґрунт та трішки змішувати його з крупнозернистим піском. У більш прохолодних кліматичних умовах з вологим літом садівникам потрібно буде звести напівпрозорий прихисток для Арілів, щоб зберегти їх від дощу, або навіть викопати кореневища і зберігати їх у закритому приміщенні протягом літа.

Чисті Аріли можуть активно рости навіть восени, а потім знову відновлювати свій ріст навесні, якщо вони не уражені гниллю під час літнього спокою. Цілком можливо, що в період цвітіння одне кореневище може дати навіть три або чотири квітконоси і десятки квітів. Але садівникові не варто поспішати пишатися таким здобутком. Початковий сплеск у рості може залишити після цвітіння тільки декілька життєздатних

кореневищ або навпаки – може призвести до сильного розростання і щільного скупчення багатьох кореневищ, що згодом перешкоджатиме циркуляції повітря в ґрунті, і наступного літа можливо спричинить гниття. В такому випадку краще розділити кореневище. Завбачливий ірисівник особисто перевіряє кожну грудочку землі, де міститься кореневище, щоб поділ був ефективним і щоб вилучити хворі частини. Багато чого про уподобання різних видів Арілів ще досі залишається таємницею. Місця природного зростання багатьох із них межують із пустельними чагарниками. Чи ж забезпечує це їм захист від тварин та літньої спеки? "Пульсуючий" ріст Арілів можна вважати певним страхуванням від суворих і непередбачуваних погодних змін, що іноді відбуваються не на їхню користь. Незрозумілим також лишається питання про важливість розмноження насінням для Арілів в дикій природі.

У перші десятиліття минулого століття більшість Арілбредів було майже так само важко вирощувати, як і Аріли. Зусилля селекціонерів у поєднанні з природним відбором змінили цю ситуацію на краще. Сьогодні навіть ті іриси, що наполовину є Арілами, легко ростуть як по усій території США, так в інших країнах зі схожим кліматом. Звичайно, є винятки: ірисівник може виявити певні невідповідності між конкретним сортом та кліматом, в якому він вирощується. Але хоча і не існує досі чарівного способу дізнатися заздалегідь як проявить себе певний сорт в певному регіоні, деякі заходи все ж потрібні, аби визначити що найкраще підходить саме для вашого саду.

Знаючи потреби чистих Арілів, кожен ірисівник зрозуміє основні кроки, що дозволять йому досягти успіху у вирощуванні Арілбредів. Якщо у вас є декілька ділянок де можна посадити Арілбреди, слід помістити їх туди, де є найкраще освітлення, циркуляція повітря та сухий ґрунт. Також необхідно врахувати, що Арілбредам краще підходить ґрунт з більш лужною реакцією, тобто бажано провести заходи для зменшення підвищеної кислотності ґрунту. Не робіть помилку, саджаючи Арілбреди у захищеному куточку, щоб застерегти їх від зимових холодів, бо такі місця можуть бути занадто темними і вологими протягом літніх місяців, та, зрештою, принести більше шкоди, ніж користі.

Не обов'язково викопувати їх або повністю захищати від дощу влітку, бо більшість Арілбредів не перебувають у постійному сплячому стані і не є такими вразливими, як чисті Аріли. Тим не менш, слід стежити за тим, щоб Арілбреди не сильно розростались, та проводити вчасно поділ. Плануйте поділ Арілбредів не щороку, а раз на два роки, і ви побачите, що це набагато корисніше.

Загалом, Арілбреди, що є наполовину Арілами (до них відноситься більшість Арілбредів-медіан) вирощуються так само, як і Борідкові іриси. Не потрібно їх спеціально підживлювати або лікувати, іноді це навіть може зашкодити.

Арілбреди, які є більше, ніж наполовину, Арілами, (АВ+,ред.) все ж вимагають особливого догляду.

Не варто проводити такі ж повномасштабні захисні заходи влітку, яких вимагають чисті Аріли, але краще вирощувати їх у сухому ґрунті та на найкращих відкритих місцях у вашому саду.

На жаль, і сучасні Арілбреди, що не сильно відрізняються від Борідкових ірисів за своїми вимогами, все ще потерпають від неправильної репутації. Аріли дійсно важко адаптуються в більшості кліматичних умов, але це ж саме не можна приписувати й Арілбредам. Ірисівникові потрібно лише бути готовим до експериментів та бути завбачливим стосовно вибору місця посадки. І це все, що потрібно, щоб з часом Арілбреди порадували його своєю унікальною красою та чарівністю.

Переклад А. Погиба, А. Черногуз

Arils and arilbreds have a reputation for being difficult to grow. (Tom Waters, February 2011)

Вашій увазі пропонується нова рубрика, яка буде висвітлювати інформацію про розвиток ірисівництва в світі...

ЗА ПАГОРБАМИ

Про з'їзд Спілки Сибірських та Видових Ірисів SIGNA...

Уіл Плотнер, США

Коли я взяв почитати на ніч видання щорічного Бюлетеню SIGNA, я перейнявся ентузіазмом, з яким Денніс Кремб (Dennis Kramb) написав свою статтю про свій візит на З'їзд Сибірських та Видових Ірисів (Siberian Species Convention). Я також там був, і це було прекрасно: просто неймовірні сади, чудова погода та привітні господарі. Зазвичай, коли ви приїжджаєте, на реєстрації вас зустрічають волонтери, а решту дня ви спілкуєтесь з усіма людьми, які захоплені однією і тією ж самою улюбленою справою – ірисами.

Протягом нашого першого вечора ми мали нагоду послухати презентації від Чада Гарріса (Chad Harris), Патріка Спенса (Patrick Spence) та Тома Темберга (Tom Tamberg). Це було справжнім подарунком з їхнього боку презентувати нам свої промови, і час при цьому промайнув напрочуд непомітно.

У п'ятницю вранці, після сніданку, ми сіли в автобус та разом з «капітаном» нашого транспорту Анною Мей Міллер (Anna May Miller), що час від часу розважала нас у перервах між споглядання чудових пейзажів з вікна цікавими розмовами, рушили до садів (рис. 1).

Нашою першою зупинкою були сади Ensata Garden, де ми могли не тільки побачити прекрасні іриси, але і піти на екскурсію до Вікторіанського дому, який був збудований ще в 1858 році. Джон Кобл (John Coble) та Боб Бауер (Bob Bauer) проробили фантастичну роботу, відновивши будівлю, і встановивши чудові кольорові вітражі, які просто не могли залишитися непоміченими. Сади також були незабутніми і не тільки через іриси, що ростуть одразу ж на вході, але і через клумби хост за будівлею. Також нас вразила колекція туй та півоній містера Бауера.

Рис.1. Один із садів на маршруті з'їзду

Об 11 ранку ми вже мали повертатися до автобуса і рушати на обід та суддівство до Джима та Джил Копелендів (Jim & Jill Copelands). Жарена Риба Джима (Jim's Fish Fry), зараз не менш відома, як Велика Жарена Риба (Big Fish Fry), бо саме Джим робить там всю цю неймовірну роботу: він готує справжню смакоту. І знову ми опинилися у чудових садах. Джил має дуже цікаві види, а також гібриди, які вона створила сама. Після того як всі швиденько пообідали, ми з Джил пішли до ділянки з саджанцями проводити суддівство, де я зробив короткий вступ по правилах оцінювання ірисів, які я виніс для себе з AIS, потім я надав слово Джил, яка розповіла про рослини в її саду та про те, як вона відбирає свої сіянці.

Раптом ми помітили, що пробила вже третя година по обіді, тому ми повернулися до автобусу та рушили назад до нашого готелю, де і проходили головні збори Спілки Сибірських Ірисів (SSI) та Спілки Видових Ірисів Північної Америки (SIGNA), а о 19 ми повечеряли разом з Келлі Норісом (Kelly Norris), який перед цим виступив з цікавою промовою.

У суботу о 9 ранку ми прибули до будинку Боба та Джуді Холінгворсів (Bob & Judy Hollingworth). Це був дім над водоспадом з чудовим ландшафтом та садами, збудований у стилі "пагода" (рис. 2) за проектом американського архітектора Френка Лойда Райта (Frank Lloyd Wright). За будинком знаходився величезний сад примули з безліччю стежок, якими можна блукати, як у лісі. Боб каже, що Джуді виконує усю роботу в саду сама і в неї це виходить бездоганно.

Рис.2. Будинок Холінгворсів

О 10.30 ми вже мали закінчувати цю прекрасну ранкову прогулянку і проїхати ще до ферми Джона і Джин Кауфманів (John & Jean Kauffman), що займає площу 10 акрів (*близько 4 га, ред.*.). Хоча ірисами займається Джин, мені більше хотілося поговорити з Джоном, бо саме він проводить експерименти з використанням гербіцидів при вирощуванні ірисів. Багато з нас також зробили свій певний внесок у його справу, тому з нетерпінням хотілося побачити результати. Він зробив окремі відгороджені ділянки та посадив три різні види ірису на кожній, а потім протестував на них гербіциди. На фото (рис. 3) можна побачити, як виглядають найкращі з них.

Рис. 3. Одна із експериментальних ділянок

Деякі дуже сильні гербіциди повністю знищили все навколо, в той час як інші дуже гарно впорались, прибравши бур'яни та залишивши рослини в чудовому стані. Ми спитали Джона, як він контролює розпилювання, і було дуже чемно з його боку показати нам все своє обладнання (рис. 4), дозволивши запозичити в нього багато ідей для домашнього вжитку. Ми пообідали на фермі Кауфманів смачною їжею та снеками.

Рис. 4. Демонстрація пристрою для розбризкування гербіцидів

А о 13.30 ми мусили повертатися до автобусу і знову їхати до ферми Холінгворс (Hollingworth), де знаходилась більшість сибірських ірисів та сіянців Боба. Там ми побачили міріади цікавих ірисів , які особисто я не бачив ніколи. Одними з таких були іриси EMILY ANN та JUDY, JUDY, JUDY.

Нарешті ми приїхали до готелю, де нас чекав святковий бенкет, на якому нагороди отримали найкращий сибірський ірис JUDY, JUDY, JUDY (рис.5), найкращий видовий SUCHI, а найкращим сіянцем став витвір Джил Копеленд (2006-3).

Рис. 5. Сибірський ірис JUDY, JUDY, JUDY

Серед інших нагород, які вручалися майстрам своєї справи того вечора, «Медаль Засновників SIGNA» (THE FOUNDERS OF SIGNA MEDAL) отримала Джил Копеленд від нашого нового президента Кена Уолкапа (Ken Walkup). Було мені за честь особисто нагороджувати її, оскільки вона не змогла приїхати на з'їзд, щоб отримати свою нагороду тут. Хай вони мені вибачать, але це найкраще фото, яке я міг у себе знайти (рис.6).

Рис. 6. "Медаль Засновників SIGNA"

Зрештою, я намагався вам якнайкраще все описати.

Переклад А. Погиби та А. Черногуз (Бюлетень SIGNA №89)

Ігор Хорош, м. Тернопіль

ДВАДЦЯТЬ РОКІВ РАЗОМ З НАМИ

Два славетні сорти геніального українського селекціонера Ніни Мірошниченко святкують свої двадцятирічні ювілеї. У 1993 та 1994 роках народились, відповідно, два шедеври в ірисовому світі – ВЄТЄР ПУСТИНІ та ПРАЗДНІЧНИЙ. Важко сказати, котрий з них кращий, одне тільки зрозуміло, що обом сортам доля напророкувала довге та яскраве життя – обидва належать до когорти кращих сортів вітчизняної селекції та є бажаними не лише в колекціях українських ірисівників, а й колег з Латвії, Литви, Росії, Молдови, Польщі.

Пам`ятаю, як близько двох десятків років тому в моєму тоді ще маленькому ірисовому садочку розквітла одна з новинок моєї улюбленої мисткині та наставниці Ніни Опанасівни Мірошниченко – сорт ВЄТЄР ПУСТИНІ. Моєму захопленню та емоціям не було меж! Величезні квіти – візерунку плікати, сильно гофровані та ще й рідкісного на той час забарвлення: карамельно-коричневий малюнок на кремово-молочному полі. Скажу відверто, за двадцять років, побачивши десятки тисяч сортів у своєму житті, подібного просто не зустрів. Фантастичний сорт! Велика подяка Ніні Опанасівні за цей яскравий та неповторний шедевр, який до сьогоднішнього дня займає почесне місце в моїй ірисовій колекції, і яким, я впевнений, пишаються колекціонери та шанувальники цих надзвичайно прекрасних квітів.

Інший сорт, котрий вражає своїм незабутнім колоритом, силою та ніжністю водночас, а ще – бажанням та сміливістю до життя, до росту, є ПРАЗДНІЧНИЙ. Сорт народився вже в далекому 1994 році, та тоді довів своє місце під сонцем, увійшовши до числа найбажаніших сортів поруч з американськими на той час шедеврами – ТАЙГЕ ХАНІ, ФІЧЕР АТТРЕКШЕН, ЧЕМПЕЙН УОЛТС. І не тільки кольоровою гамою вразив ПРАЗДНІЧНИЙ (білосніжні стандарти на фоні рожево-бузкових фолів), а й силою росту, формою квітки та твердою текстурою пелюсток. До того ж сорт дуже рідко вражається грибними та вірусними захворюваннями, стійкий до посухи і

до проливних дощів.

Сторічний ювілей від дня народження нашої квіткової Феї, легендарного гібридизатора Ніни Опанасівни Мірошниченко чітко співпав з двадцятирічним ювілеєм її прекрасних творінь. Це яскраво підтверджує унікальність та велич їхнього автора – прекрасної, мудрої та талановитої людини – красивої Жінки в широкому розумінні цього слова.

КВІТИ - ЇЇ ЛЮБОВ І ЖИТТЯ, ВОНА НЕ МОГЛА ЖИТИ ІНАКШЕ

НІНІ ОПАНАСІВНІ МІРОШНИЧЕНКО – 100 РОКІВ

Іван Самойленко, м. Славутич

Наприкінці 80-х років я став цікавитися гладіолусами. Тоді навіть не замислювався, що існує така різноманітність їх форм і відтінків – адже, крім білих і червоних, інших гладіолусів я не зустрічав. Мені хотілося побачити більше сортів, а придбати їх можна було лише в Москві. Тому там і замовляв. З часом мені підказали, що можна замовляти у нас в Україні сорти селекціонера Ніни Опанасівни Мірошниченко і, навіть, дали номер її телефону в м. Житомир. Але коли я зателефонував по цьому номеру, мені сказали, що така тут не проживає і що нумерація телефонів у Житомирі помінялась. Я вблагав співрозмовника відшукати для мене номер Ніни Опанасівни. І, о, диво! Я нарешті познайомився з нею, правда, тільки за телефоном. Але з того часу ми стали постійно спілкуватися і, навіть, іноді зустрічатися. Кожного року я приїздив до неї влітку на цвітіння гладіолусів, а також восени, 14 листопада, в день її народження. Хоча насправді він у неї 13 листопада, але Ніночка Опанасівна не любила цю дату.

Ми з нею стали не просто друзями, ми стали кимось більшим одне для одного. Я ставився до неї як до найближчої людини, ніби до матері. Я ділився з нею тим, про що не говорив навіть рідним. Вона ж, ця мудра, добра і незвичайна жінка, завжди могла дати пораду, допомогти знайти правильне рішення, бо відносилась до мене як до сина.

Як уже було сказано, ця чудова жінка народилася 13 листопада 1914 року. Вона жила в невеликому селі під Києвом з матір'ю, батько загинув під час Першої світової війни. В 1936 році закінчила аграрний технікум в селищі Немішаєве (зараз філія Національного університету біоресурсів і природокористування) за спеціальністю «агроном». Після навчання працювала, вийшла заміж. Чоловік незабаром загинув на війні, так і не побачивши свого сина – Георгія. Потім Ніна Опанасівна поєднала свою долю з військовим, від якого народила другого сина – Віктора. З другим чоловіком їй довелося подорожувати гарнізонами, але де б вона не була, всюди навкруги неї були квіти, висаджені власноруч. У 1956 році родина Мірошниченків оселилася в Житомирі, в приватному будиночку з ділянкою 10 сотих (раніше тут була солдатська пральня), відмовившись від комфортної квартири. І ось уже через кілька років ця занепала ділянка перетворилася в чудових квітучий сад. Тут і почала свою творчу діяльність Ніночка Опанасівна.

На початку 90-х, коли розпався Радянський Союз, в магазинах стояли пусті полиці і довжелезні черги, люди втомилися від невизначеності, багато хто втратив роботу, а зарплату платили з величезними затримками, - саме в цей час я вирішив спробувати зайнятися селекцією гладіолусів. Ніна Опанасівна підтримала моє починання. Вона ділилася своїми секретами, що і як краще схрещувати, скільки років треба спостерігати за сіянцем, щоб дати йому путівку в життя. Я згадую її слова: «На світі немає більшого задоволення, ніж бачити, як народжується новий сорт». Я відчув це на собі – отримуєш такий заряд радості і хорошого настрою, що відчуваєш себе щасливим! А коли ще і люди дякують за всю цю красу, то розумієш, що недарма на землі живеш. Але за бажаним сіянцем стоять роки напруженої і важкої праці. А щоб дати назву квітці, треба, щоб вона будила уяву, викликала асоціації, захоплювала своєю милозвучністю - отож краще наперед скласти перелік назв, а потім уже вибирати із нього найприйнятнішу.

Інколи буває простіше отримати сіянець, ніж дати йому назву. Це я теж почув від Ніни Опанасівни. «Іванку, а чому ти не займаєшся ірисами?» - якось запитала вона в мене. – Адже на Заході це дуже перспективна квітникова рослина. Гладіолуси в них не «котуються». Я відповів, що незнайомий з цією культурою, на що вона уточнила: «Та це ж українські «півники»!».

Після цієї розмови в 1993 році я вперше побував у її прекрасному саду на квітуванні ірисів, і вони мене заінтригували. Мої попередні спроби виростити іриси були невдалими, вони два рази вимерзали і повністю пропадали. Тільки з 2000 року я зміг спробувати себе в гібридизації ірису, але поки що нічого, нажаль, не випустив, враховуючи, що їх селекція пішла далеко вперед. Щоб отримати хороші сіянці, треба мати гарну колекцію, тому я продовжую працювати над цим далі.

Ніна Мірошниченко гібридизацією ірису почала займатися в 40 років і майже 15 з них у неї нічого не виходило, так як не було толком з чим працювати. Перший її культивар - "ФАТА МОРГАНА" - з'явився в 1967 році, як вона говорила, із непотребу. Найвдалішим селекціонер вважала сорт 1972 року ОДА ВЄСНЄ (зареєстр. у 1996 р., ред.) – ніжний лососево-рожевий. Схрещування проводила інтуїтивно, тому що не завжди виходило підібрати батьківські пари.

Найвдаліші сорти почали виходити у Ніни Опанасівни після 2000 року. Вони вражають своєю красою і поетичними назвами: БЄЛИЙ СФІНКС, БРОНЗОВИЙ ВЄК, ГІМН ЖЕНЩІНЄ, МОЙ ГІМЕНЕЙ, ПРАЗДНІЧНИЙ, СЛАВЯНСКІЙ БАЗАР, СОЛНЄЧНИЙ ВЄТЄР, ВЄТЄР ПУСТИНІ, ЗАМРІЯНИЙ ВАЛЬС та інші. В 2007 році на міжнародному конкурсі квітникарів Franciris-2007 її культивар "СОЛОВЫНАЯ НОЧЬ" визнаний переможцем серед сіянців.

Ніна Опанасівна прожила достойне життя, даруючи людям радість, любов до прекрасного, щедрість душі і доброту свого серця. Вона пішла у вічність 18 листопада 2009 року. В цьому році ми відмічаємо 100 років від дня її народження.

Вона була гостинною і життєрадісною, з любов'ю відносилась до своєї родини, до друзів. До неї линули люди різного віку, і з усіма вона знаходила спільну мову. Навіть більше того, вона мала особливе чуття – завжди розпізнавала істинну сутність людини.

Ніна Мірошниченко володіла декількома мовами, вільно читала на чеській, польській і угорській. Селекції різних квітів вона присвятила більше 50 років. Не раз отримувала нагороди на квітникарських конкурсах міжнародного і державного рівня. І завжди говорила: «Селекція і бізнес несумісні!»

Ніна Опанасівна з шанувальником своєї творчості В.М. Каньовським з Хмельницької обл. у себе на ділянці (2005 рік)

Її любили і поважали, а перед її творчістю схиляли голови. Але вона ніколи не підносилась. Теплом, добром і любов'ю ніби віяло від цієї прекрасної людини. В грудні 93-го ми з нею були в Москві на зборах клубу любителів гладіолусів. Коли зі сцени повідомили, що в залі присутня Ніна Опанасівна Мірошниченко, вся зала встала і вітала її аплодисментами близько трьох хвилин. Це дорогого вартує і говорить про загальну повагу до цієї величної жінки.

В останні дні свого життя вона попросила, щоб я, як її учень, продовжив селекційну роботу. На той час я саме навпаки хотів облишити свої спроби, але її слова змінили мої наміри, і я дав слово, що скільки буде вистачати сил, продовжуватиму займатися селекцією і намагатимусь виправдати довіру своєї дорогої вчительки.

Олена Лайко, м. Тернопіль

Запроси мене у сад ірисів...

Запроси мене у сад ірисів,
Де тендітні промені краси
Порятують від холодних списів,
Що лишають погляди чужі.

Запроси мене у сад ірисів,
Щоб із шепотіння пелюсток
Назбирати райдужне намисто
З іскорками вранішніх зірок.

Запроси мене у сад ірисів,
У яких відомі імена
І людські, такі знайомі риси
В кольорах відбилися сповна.

Щоб щороку в пагонах зелених,
Дивлячись на сонце золоте,
Розкриватись таїною небу,
Під яким вже бачилося все...

Запроси мене у сад ірисів,
Просто з міста в казку забери,
Щоб серед прекрасних, ніжних квітів
Зазвучали вірші у душі!

НАШІ ЮВІЛЯРИ

Українська Спілка Ірису щиро вітає наших колег-ірисівників, для яких 2014 рік є ювілейним. Зичимо міцного здоров'я, добра і сімейного затишку, успіхів на ниві ірисівництва, любові та поваги від рідних і друзів, прекрасного настрою і творчої наснаги на довгі роки!

45 років - ОЛЕНА ІГОНІНА,
50 років - ОЛЕНА ТРЯКІНА,
ВАЛЕНТИНА ЯКИМЕНКО
55 років - РАЇСА БОНДАРЕНКО,
ТЕТЯНА МОСТОВА
60 років - СВІТЛАНА ПУЩИНА
65 років - МАРІЯ КОНОВАЛЕНКО

ЧЛЕНСТВО У СПІЛЦІ

Спілка має три категорії членів: індивідуальні, колективні та почесні.

Індивідуальними членами Спілки в кожному календарному році можуть бути громадяни України, громадяни інших держав, особи без громадянства, які:

- Досягли 18 років;
- Надіслали до Правління письмову заяву про надання членства в Спілці та дотримання її Статуту;
- Прийняті до Спілки Правлінням;
- Сплатили щорічний членський внесок.

Колективними членами Спілки можуть бути трудові колективи будь-яких підприємств, установ, організацій, об'єднань, спілок, фондів, спеціалізованих чи фахових об'єднань, які:

- Зацікавлені діяльністю Спілки;
- Надіслали до Правління письмову заяву про надання членства в Спілці та дотримання її Статуту, а також копії рішення керівного органу колективу підприємства про вступ до Спілки;
- Прийняті до Спілки Правлінням;
- Надали Спілці матеріальну допомогу.

З ПИТАНЬ ЩОДО ВСТУПУ У СПІЛКУ ТА СПЛАТИ ЧЛЕНСЬКИХ ВНЕСКІВ ЗВЕРТАТИСЯ ДО ПРАВЛІННЯ УСІ.

IV З'ЇЗД УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ІРИСУ

Черговий, четвертий, з'їзд Української Спілки Ірису відбудеться орієнтовно **17-18 травня 2014 року** в саду Алли Черногуз (Полтавська обл.). Запрошуються члени Спілки, а також всі бажаючі, які сплачують реєстраційний внесок для проведення цього заходу (оплата сувенірів, транспорту, обіди). Вас чекає відвідання ірисового саду, екскурсія до одного із найстаріших дендропарків України та приємний змістовний відпочинок на березі річки Псел, а також святкова вечеря з розважальною програмою. Чекаємо всіх на святі українського ірисівництва!

Довідки за тел. (+38097) 471-31-04
(*Черногуз Алла Михайлівна*)

Прохання повідомити про свою участь
по можливості **до 12 травня.**

За подальшою інформацією щодо з'їзду стежте
на офіційному сайті УСІ.

ВИСТАВКА БОРІДКОВИХ ІРИСІВ 2014

V Всеукраїнська виставка Борідкових ірисів відбудеться орієнтовно **23-25** травня 2014 року у Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка НАН України.

Відкриття виставки **23** травня о 14.00
24-25 травня виставка працюватиме з 10 до 18 години
Адреса: м. Київ, вул. Тімірязєвська, 1 (Лаб. корпус №6)

За подальшою інформацією щодо виставки стежте на офіційному сайті УСІ.

Прохання до всіх членів УСІ, хто бажає показати свої колекції, повідомити про це Правління Спілки до
15 травня 2014 року.

Заявки, що надійшли після вказаного терміну, розглядатися не будуть. Під час виставки знову планується провести виставкове суддівство сортів та сіянців Високих Борідкових ірисів. Переможці у номінаціях будуть нагороджені дипломами.

БЛАГОЧИННА ДІЯЛЬНІСТЬ УСІ

Однією із статутних засад УСІ є благочинна діяльність. Члени нашої Спілки із задоволенням надають посадковий матеріал ірисів для озеленення дитячих закладів, музейних і заповідних територій, парків, скверів українських міст, сіл і селищ.

У 2013 році було закладено ірисарій на території Уманського Національного університету садівництва. Посадковий матеріал надали: М. Коноваленко, І. Лукава, Г. Мамченко, О. Монако, І. Хорош, А. Черногуз, В. та С. Яковчук. Продовжено, розпочате 2012 року, надання для озеленення ірисів Криворудському дендропарку та санаторію "Івушка" (Полтавська обл.). Щиро дякуємо всім колегам, хто долучився до доброї справи і дарує часточку душі на благо краси!

Просимо всіх членів УСІ повідомляти Правління Спілки про свою благочинність на ниві поширення культури ірису, а також прохання до всіх, хто має надлишки посадкового матеріалу, та погоджується передати його на озеленення міст і сіл нашої держави, повідомити про це Правління Спілки.

Зробімо Україну квітучим садом!

БАНК НАСІННЯ УСІ

УСІ створює банк насіння Борідкових та Неборідкових ірисів для розповсюдження між членами Спілки. Всі, хто має надлишок насіння ірисів, можуть надіслати його на адресу Правління УСІ. Пакетики необхідно підписати, вказавши рік збору насіння, сад, де воно зібране чи місцевість (якщо насіння зібране в природі) і прізвище особи, яка надіслала насіння. Будемо щиро вдячні.

СУДДІВСТВО НА ВИСТАВКАХ ТА У ВІДКРИТОМУ ҐРУНТІ

Усіх членів Спілки, хто бажає спробувати себе в якості судді на офіційних заходах УСІ (у відкритому ґрунті, виставках та конкурсах), просимо звертатися до Правління Спілки за електронною адресою: irisua@ukr.net

Вам буде надіслано відповідні матеріали щодо суддівства для ознайомлення та вивчення.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ УСІ 2013

За непередбачуваних обставин та у зв'язку з нестабільною політичною ситуацією в державі Загальні збори УСІ 2013 року двічі було перенесено. Враховуючи ранній початок весняних польових робіт цього року та у зв'язку з неможливістю зібрати максимальну кількість членів у цей період Правлінням Спілки було прийнято рішення про проведення зборів разом з IV з'їздом Української Спілки Ірису, який відбудеться орієнтовно 17-18 травня 2014 року в саду Алли Черногуз (Полтавська обл.).

Сподіваємося на ваше розуміння!

За подальшою інформацією щодо зборів стежте на офіційному сайті УСІ.

ОФІЦІЙНА РЕЄСТРАЦІЯ СОРТІВ

Повідомляємо, що на сьогодні офіційним реєстратором сортів українських селекціонерів членів УСІ в AIS (American Iris Society) є Хорош Ігор Ярославович. Усю необхідну інформацію з приводу реєстрації сортів можна отримати безпосередньо у І.Я. Хороша за електронною адресою:

igorkhorosh@ukr.net

ОФІЦІЙНИЙ САЙТ СПІЛКИ

Вельмишановні колеги! Повідомляємо вам, що діє офіційний сайт Української Спілки Ірису. Його ви зможете знайти у Всесвітній мережі Інтернет за адресою:

irisua.org

Велике прохання до членів Спілки брати активну участь у розбудові сайту. Усі зауваження, статті та пропозиції щодо сайту надсилайте, будь ласка, на електронну адресу:

irisua@ukr.net

Зробимо наш сайт найкращим!

ТУТ МОГЛО БУТИ
ВАШЕ ОГОЛОШЕННЯ!

Друк бюлетеня ТОВ "Мегапрінт Сервіс"

СОРТИ ТА ГІБРИДНІ СІЯНЦІ ІГОРЯ ХОРОША

IX-100611 TB
(AMARILLO FRILLS x LACY PRIMROSE)

IX-101204 TB
(AMARILLO FRILLS x QUEEN OF ANGELS)

IX-102404 TB
(HOUTE COUTURE x EYE FOR STYLE)

MELODY OF SKORYK (TB, 2014)
(AVTOGRAF DLIA TEBE x QUEEN OF ANGELS)

ЗОЛОТА АНТИЛОПА (SPU, 2012)
(НЕВІДОМОГО ПОХОДЖЕННЯ)

ВОГНІ ЯЛТИ (SDB, 2010)
(НЕВІДОМОГО ПОХОДЖЕННЯ)

ГІБРИДНИЙ СІЯНЕЦЬ ГЕННАДІЯ МАМЧЕНКА

TB 02.10.12
(KENTUCKY WOMAN X IDOL)

ЗАРЕЄСТРОВАНІ СОРТИ Н.О.МІРОШНИЧЕНКО

ZAMRIYANNY VALS
(TB, 1997)

SOLNECHNY VETER (TB, 1997)

ALKHIMIK
(TB, 1999)

ZIMNEYE UTRO
(TB, 1996)

FAVORIT SEZONA
(TB, 1999)

СОРТИ І ГІБРИДНІ СІЯНЦІ АЛЛІ ЧЕРНОГУЗ

SDB ПАНТІКАПЕЙ (PANTIKAPEY)
(BALLET LESSON × НЕВІДОМИЙ)

SDB МАРІЧЕЙКА (
(WISE × НЕВІДОМИЙ)

SDB 1024-4
(PUSSYCAT PINK × ПАНТІКАПЕЙ)

ТВ 1053-5
(СКАРБИ СОФІЇ × I'M DREAMING)

ТВ 08156-9
(ТИГРОЛОВ × MOROCCAN MAGIC)

ТВ 08156-7
(ТИГРОЛОВ × MOROCCAN MAGIC)

СОРТИ КАРЛИКОВИХ ІРИСІВ СВІТЛАНИ ЯКОВЧУК 2014 РОКУ ІНТРОДУКЦІЇ

АНГЕЛ ЛІНА (ANHEL LINA)
(DANCING BUNNIES × PUMPIN IRON

В ТЕНЕТАХ ЩАСТЯ (V TENETAKH SHCHASTIA)
(WIDE OPEN × (RINGER X UNKNOWN))

МІСТЕРІЯ ВОГНЮ
(MISTERIIA VOHNIU)
(BALLET LESSON × TROPICHNY MATALYK)

ХОР ЛІСОВИХ ДЗВІНОЧКІВ
(KHOR LISOVYKH DZVINOCHKIV)
(WEBMASTER × NEUTRON)

МАНТІЯ СЕРПАНКУ (MANTIIA SERPANKU)
(CLASH × ARTFUL)

ЧЕПУРНЕНЬКЕ СОНЕЧКО
(CHEPURNENKE SONECHKO)
(Ballet Lesson × Stinger)